

БОРИС АПРИЛОВ
ПЪТЯТ ЗА СКАЛИСТИТЕ ПЛАНИНИ

повест

1.

Три дни, след като пристигнах в Хайфа, градът ме докара до полудяване, а на четвъртия ден направо заплаках.

– Защо плачете?

Обърнах се, говореше ми човек, жена, бях забравил как се разговаря с хора, от три дни разменях думи само с администраторите на хотела.

– Плача от яд, цял час се търкалям по улиците, питам, и не мога и не мога да открия изложбената зала "Шагал".

– Почакайте.

Тя се отдалечи, фигурата ѝ не излъчваше особени сексуални сигнали, но самотата, в която бях затънал... Следвах я с поглед в пространството на кривата олющена улица, отиде до една кола, влезе в нея и я подкара към мен. Предположих, че ще ме вземе, а то – наблизко имало място за паркиране. Непознатата заключи колата и ме поведе към ъгъла, оказа се, че през цялото време изложбената зала се е потайвала наблизко, незабележителна постройка, бяла двуетажна къща сред трева, храсти и кипариси. Тук-там, като оглозгани кости под слънцето, се белееха скулптури. Една от тях заслужаваше внимание: груба, много земна жена с дръпнати далекоизточни очи, беше намерила точното си място на тревата, постигнала сцепление с пръстта, от която бликаше представа за плодородие. Нямаше посетители. Натезала от златни гривни и обеци бабичка веднага заприказва придружителката ми, а тя не правеше никакви усилия да прикрие досадата си от разговора. Не разбирам нито дума от иврит, предполагам, че старата дама ѝ е заявила радостта си от факта, че се виждат и тъй нататък. Би трябвало да съм доста тъп, за да не подразбера още, че придружителката ми е художничка, а когато от канцеларията долетя младо момиче, навярно секретарката на заличката, вече бях почти сигурен, че придружителката ми е известна художничка, поне в Хайфа. Секретарката ѝ подаде писмо.

По стените върлуваше хаос; много разностилие, много жанрове, по всяка вероятност ставаше въпрос за обща изложба, участваха поне петдесет художници, един от друг по-слаби. Не разбирах нито буква, било от афиша, било от наименованието на картините. Половин час

след влизането ми можех да добавя със сигурност, че всеки от художниците имаше право да участва само с по една работа. В изобилната пъстрота от безпомощност можах да отделя, слава богу, пет-шест платна на завидно равнище. Беше ли моята позната-непозната между тях?

Напразно я очаквах да се появи. Виж ти, останал съм сам в изложбата! Липсваше и бабичката със златото. Ограждаше ме много светлина, не само заради флуоресцентните тръби, много светли тонове имаше по картините, прекалена колоритност, наоколо пулсираше загадката на откраднатата философия, на отразени идеи. Макар и от втора ръка, те ми действаха приятно, бях в много южна страна, с палещо слънце, притискаше ме леността, нищо направенето, усещането за сладка безотговорност. Убедих се, че не съм сгрешил, никак, задето търсих и накрая бях намерил непретенциозната заличка "Шагал"...

В хотела се прибрах трудно, мъчително. От прозореца на стаята сто пъти бях разгледал тази част на Хайфа, а сега я изследвах подробно: шумната улица, детската площадка зад нея, гората с белите жилищни сгради, разпръснати като самодиви из недрата ѝ. По едно време ми се стори, че сградите ще се срутят под тежестта си всеки момент, че ще повлекат боровете със себе си, жълтите скали, горещината натрупана по тях, право надолу, по склона на планината, за да се изсипят в Средиземно море, което пък, как не го видях поне една минута укротено, вечно разпенено, и все се блъска ли блъска в скучната права линия на брега. По гривите на вълните непрекъснато прииждаха сърфисти, падаха в пяната, изчезваха, но неизбежно се раждаха от нея и отиваха да се спуснат отново.

После се обръщах към телефона, разглеждах и него - един стегнат психологически пейзаж, една надежда от вътрешността му да се пръкне миражното обещание за промяна. Всеки ден се обляждах у дома, жена ми като нищо можеше да си въобрази, че изживявам повторно влюбване в нея. Обаждах се и в завода, макар и да знаех какво точно ще ми кажат: "Чакай, глей си живота и ни чакай, още не сме готови да тръгнем." Обаждах се и на израелските ни клиенти, разменяхме си по някоя дума, те също ми препоръчваха да не бързам. Аз никак не бързах, но скучаех.

– Завчера в "Шагал" ме доведе една художничка, помните ли, момиче? Нямахме никой, освен една възрастна дама с много златни гривни. Вие предадохте на художничката писмо, помните ли?

– Не, господине... И?

– Не знам как се казва художничката.

- Която ви доведе ли?
- О, момиче, как да ви обясня!...
- Не си спомням, господине.
- Нали вие сте секретарката?
- Да, господине.
- Добре, но ако си спомните, горещо ви моля, обадете се в хотела ми на 38-39-30! Госпожице, знаете ли как ви моля?
- О кей, господине. Искате да купите ли?
- О, как да ви обясня...

Чудех се какво трябва да направя по-нататък, да, оставяше ми да затворя телефона и да захвърля "Джерузалем поуст", който все още стисках в другата ръка. От "Джерузалем поуст" научавах всичко за света в Израел, пак той ме информираше за спортните събития, времето, изложбите... Без този вестник се чувствах съвсем безпомощен сред ивритско-арабския океан.

Като познавач на женската душа, смятах, че съм отгатнал същността на непознатата ми позната: разведена или изоставена, край нея може би се навърта нещо като постоянен приятел, но той не се съобразява с копнежите ѝ, пък и тя – делова, еманципирана, надали страда много от туй. Времената стават все по-тежки, броят на жените се увеличава, в Израел – пак "Джерузалем поуст" – жените са петдесет и пет процента от населението, те са повече не само в автобусите, така е, сигурно, и в казармите им – ето защо в гъмжилото едва ли бих останал много самотен, само да надделея на горещините, да му свикна на този шашав, наведен на всички страни град, където ти се налага да вървиш винаги по стръмни улици, да се изкачваш потънал в пот, докато другите край теб префучават с колите си. Бях зажаднял за равнина, да тръгна и да вървя като хората, да разглеждам, да се шляя, да се усмихна на жена, да усетя чудовищния трепет на свободното, командировано на държавни разноски животно.

Два дни след като бях продиктувал номера си на онази секретарка, най-после телефонът иззвъня, гласът заяви, че се обажда Клер – в Израел вървят главно малките имена – секретарката на изложбената зала е изпълнила задължението си, каза ѝ. Клер заяви още, че ѝ е драго да ме чуе, че ми пожелава приятно прекарване в Хайфа и затвори, а аз побеснях: какво си въобразява тази Клер, как тъй ще ме отстранява с едно вдигане на телефона от едва започналата игра?

Беше вечер, горещите часове станаха още по-душни, а като излязох ядосан навън, с ужас разбрах, че стръмните улици са се превърнали в хималайски пътеки. Отпускарите от Шести американски

флот, охранени каячета с цивилни дрехи, лесни за разпознаване по подстригването и по скуката, отразена чак в походката им, и те като мен осиротели, без момичета, плаваха като заблудени лодки насамнатам в навалищата. Клер! Нарича се Клер! Мамичката ѝ! Много сладкарници, много кафенета! Всичко е пълно и препълнено в тази част на Кармел. Момичетата се смеят прекалено високо, крещят невъзпитано, никое от тях не носи сутиен, гърдите им стърчат като кози по стръмнините, косите им падат свободно надолу, много са дълги, меки, чисти, упойват с уханията на всички видове шампоани. Много от момичетата са дебели, дори тлъсти, никъде по света не съм виждал такива дебеланки, но това не влиза в обсега на моя разказ и ще го прескоча. Сега става дума, че съм разгневен от една, която ме беше заговорила на улицата, и същата тая никаква, Клер, да не си въобразява кой знае какво, с неизразени устни, пък и гърдите ѝ, а и задника ѝ! Да речем, че влезе сега в това кафене – никой няма да ѝ обърне внимание. Но преди половин час, какво? – пожела ми приятно прекарване и ми щракна слушалката.

Изядох един сладолед – нищо, затова си поръчах уиски с лед, после второ уиски с лед, та по този начин постепенно усетих как върху кожата ми се плъзга мекият чаршаф на спокойствието...

България продължаваше да се спотайва, но и аз не я търсех много, започнах да се правя на ударен, беше ми причерняло от скука и тръгнах по плажовете. Едип малък плаж, наричат го Ват-Галим (Дъщеря на вълните – Русалка), по всяка вероятност не особено чист, се оказа най-удобен за мен. Там плувах по дължината на грубо струпан вълнолом. Къпех се и сутрин, и привечер, чувствах се превъзходно, преди да се стъмни пък обхождах живописни улици, привличаха ме градините и горичките, безкрайните стръмни стълбища към най-високите кътове, оттам наблюдавах ту залива с пристанището и кварталите му, ту открития хоризонт и вечно разпенената ивица при брега. Хайфа се оказа много мой град, планински и морски, и чист и мръсен, с няколко пазара за плодове и зеленчуци, с борове и палми, с евкалипти и кипариси, изобилие от езици и наречия, многообразие от националности – от черните етиопци и жълтите китайци до мароканците, йеменците, иракците, литовците, германците, русите, българите, румънците, поляците, чехите, бразилците и тъй нататък, можем да изброяваме до утре, всичко натъпкано в най-тесния от всички тесни къпове, с надпис – Израел.

Така си е, потръгна ми, ето че се обадиха и клиентите на завода ни, поизвиниха се и ме запитаха дали ще имам нещо против, ако ме заведат на осемдесет километра от Хайфа. Отвърнах, че нямам нищо против. В горещ следобеден час от хотела ме взе някакъв Моше, отведе ме на Кинеретското езеро, което си е чисто и просто Галилейското езеро. Видях и Тиберия, град на брега му, почти без грешка. Моше говореше точно толкоз, колкото да не ми досади, направи ми добро впечатление. През цялото време приятелски, сякаш се познавахме от години, ме наричаше Иван. И защо да не призная, късно през нощта, когато ме върна в хотела, бях доволен. Два дни след това друг наш клиент на име Рафаел – той още с потеглянето ме помоли да го наричам само Фели – ме заведе в Ако. За Ако бях понаучил доста неща от една туристическа диплянка, имаше и няколко снимки, така че не ме изненада нито странната му защитна крепост, нито рибарското му пристанище, нито пъстрите му арабски пазарски лудории – и всичко туй, моля ви се, само на двайсетина километра от Хайфа.

Обаче точно в Ако се случи един голям инцидент и този инцидент се връза свирепо в биологичната тетрадка на спомените ми.

Край нас на уличката висяха милиони старинни дрънкулки, някои истински, някои фалшиви, но и ерзаците, и истинските мятаха наоколо варварските си багри на туризъм, на забрава, на изолация от действителността.

– Клер!– извиках аз.

Това беше почти вик.

– Вижте колко си приличате?

Държеше някаква статуетка от слонова кост (на мук слонова кост), някакъв палячо, сигурно от арабския фолклор.

– Само че аз съм по-автентичен.

– Искат да ми я пробутат. – Клер върна много спокойно статуетката в ръцете на сломения продавач. – Имате ли там някакъв багаж?

Погледнах го. Без да кажа дума, Фели ме поведе към паркинга. Започнах да бърбля, исках да ме разбере, да ме извини, смотолевих, че туй, което върша, е просташко, но какво бих могъл да сторя, да се убия не мога да му обясня. Докато бръщолевех, Фели отвори колата си и ми подаде пуловера.

– Фели!...

Все още се мъчех да възвърна говора си.

– Довиждане. – Фели се намести до волана. – Нали знаете, тя е художничка.

Чудех се къде да дяна пуловера си.

– Дойдох тука, за да ви срещна – изплюх аз.

– Откъде накъде?

– Ами, град на художници, туй-онуй...

Тя хвана ръката ми, след туй ме поведе из абстрактния свят на всички дреболии, натоварени до козирката с истина и лъжа, и колко много ни крещяха продавачите, колко стръвно искаха да ни прецакат на един съвършено непознат за мен език. Неведнъж се наложи да пуснем ръцете си – тогава отнякъде полъхваше студ и ми се струваше, че са ме изоставили в ледената пустиня на Еквадор.

2.

Съзнанието ми постепенно се възстановяваше, всяка плоскост от пъзъла заемаше мястото си и натрапваше шаблона за такъв род преживявания: птичий цвъртеж, ослепителната светлина, допирът на чаршафа, сладостното самочувствие около слабините. И счупването на шаблона: птичките се оказаха колибри, яркото небе над верандата се разсичаше от мечовете на една палма, а останалото е дебелашка подробност. Увиснали край цветовете, колибрите пъхаха човчици в чашките им и се наливаха с нощна влага. Верандата представляваше нещо като ботаническа градина, тя сигурно заслужаваше да бъде разгледана в подходящо време. Понечих да спусна щорите на верандата, но преди това погледнах навън, виждаше се и много, и нищо, откриваше се гората, тръгнала към брега. Долу, в стихийната пяна, неуморно се самоубиваше морето. Невидимият му хоризонт нито веднъж, откакто го знаех, не се очерта определено и честно. Захванах се да оправям леглото, отказах се, не беше по силите ми. Отидох в кухнята, отворих хладилника, бяха ми наредили да закуся, но се отказах и от туй – в хладилника имаше сокове, зеленчуци, плодове и нито една калория. Бяха ми обяснили как да си приготвя кафе, но можех ли да запомня? Прави й чест, по стените не забелязах нейни картини, все чужди и все хубави. Ателието й – като ателие – хаос, в хаоса всичките й картини-афиф. Не ми харесваше като художничка, у нея ми допадаше единствено стремежът да не се глези, по този начин погледът й към нещата автоматично ставаше откровен. Хитроумно разбрала, че с шмекерии няма да учуди никого, работеше искрено и не се насилваше – колкото може, толкова. Само едно не можех да разбера – какво, по дяволите, търсеше този плакат на стената: убийствена холивудска красавица ядеше сладолед. Не, не беше холивудска, красавицата беше земна, тукашна, мълния над всекидневието,

експлозия от секс и манастирска красота. Плакатът те ръгаше едновременно както в естетическите емоции, така и в тестисите. Добре, но тук ли?... Му е мястото? Сред картините?..

Момичето със сладоледа ме обезкуражи, поохлади нажеженото ми от снощи самочувствие. Пригответе си по най-лесния начин едно нескафе и се промъкнах в сянката на чадъра. Колибрите вече не бърникаха в чашките на цветята, не пърхаха, подскачаха по клонките и бръщолевеха на своя си дребосъшки език. Погледнах часовника. Девет. Време за клюкарстване: Жалко, Клер си беше направо слаба художничка, може би под равнището на жена ми. А ето, че ме остави сам от тъмни зори и отпътува, тя отнесе девет свои картини на летището в Тел Авив, тези картини ще отлетят за Отава, в Отава ще ги поставят не къде да е, а в една престижна галерия, забравих името ѝ, жена ми сигурно я знае. Продадени ли са, или им предстои да бъдат продадени – туй не става ясно от писмото, да-да, същото, което ѝ връчиха него ден в "Шагал" прел очите ми. Две неща са сигурни засега: второто е, че Клер ще трябва да замине също за Отава, а първото – Клер е комбинатор, пробивността ѝ сигурно би могла да направи дупка и в Китайската стена. С други думи – Клер е шмекер в занаята си.

Исках да седя така, исках да седя отпуснат, разтворен в спокойствието на ранния ден, в спомена за стопанката на този дом, изработен и обзаведен с вкус, натъпкан с картини, радио, теле и видео чудеса, кухненски изгъзици, с цветята край мен и пеперудите, които прехвърчаха сякаш във въображението ми. Дребно птиченце се появи върху най-напечената плоча на терасата, отпрати се към хола, но ето че спря, позамисли се и се обърна. Погледнахме се, това май го накара бързо да се шумугне между кашпите с цветя. Задуха още по-добре, крилата на палмата се раздвижиха, раздвижи се и къщата, набра скорост и тръгна. Направлявах движението ѝ в пространството. Сам аз заплувах в мислите от снощните епизоди. Тя ми беше признала например, че три или четири пъти ме е виждала на плажа в Бат-Галим. Случайностите хладнокръвно и упорито са ни събирали на няколко точки из града.

– И когато накрая те зърнах в старинното градче, където не бях стъпвала от година и нещо, рекох си: сега вече, ако не му се обадя, ще ядосам съдбата си!

Колко старателно и постоянно духа, вятърът е прозрачен и се катери към мен през стотици подобни веранди. Тъкмо този нестихващ вятър спасява средиземноморските градове, иначе всичките ще се скапят в горещините... Устата на Клер е леко изпъкнала, Клер е зъбла,

не като останалите момичета на Израел, разбира се; голямата част от израелските жени са силно озъбени, още не съм подразбрал на какво се дължи. Леко изпъкналите зъби, както би трябвало да се предполага, издават чувствителността на Клер. Колкото и да е делова, тази жена се оказва и деликатна, а нежността ѝ изпълзя в най-неочакваните моменти и ме обезоръжи. Как да ви го обясня, за мен си е напълно естествено туй взаимно покоряване: аз съм мъж, който внушава усещането за сила, за спокоен сексуален играч, а във всяка връзка се джаскам със затворени очи. (Забъркал съм няколко извънбрачни каши, в една едва не изгорях.) Жените ме харесват лесно, не само защото съм красавец, имам и непривично за жалката ми професия чувство за хумор. А имам и нещо, което не мога и не мога да разгадая докрай – все още не съм успял да си обясня скрития мой талант във всяка нова връзка да създавам впечатлението за дебютант... Чувам далечни шумове, поточно – разговори, ама много далечни, да речем, чак от френската ривиера. Да, вятърът донася ухажорски шепот, бърбрене някакво, останало тук-там по улички или пък закачено по клони на дървета, вятърът го е откъртил и дотърлил на юг... С Клер сме точно на една възраст, на пети септември двамата ще навършим по четирийсет и три години. Съвпадение. Не му придаваме особено значение. Уж де, всъщност всеки поотделно смята този факт за поличба, особено ако допуснем, че сме се появили на света в една и съща минута – аз в София, а тя в кибуца Далия, където бащата и майката, преселници от Литва, са се събуждали всяка сутрин озарени от лъчезарната идея да работят и да се бият до смърт за светлото бъдеще на новосъздадената еврейска държава.

Без каквато и да е връзка с това, си спомням, че вчера, като се прибирахме от Ако в Хайфа, аз казах:

– Изглежда, че успяхте да си направите хубава държава.

Погледна ме през волана: – Така ли?

– Защо, сгафих ли нещо?

– Тази държава ни беше необходима – съгласи се тя.

– Тук сте защитени от погромите и расовата ненавист.

– И имаме възможност да ги прилагаме.

Погали ръката ми и се усмихна. Обзе ме порив да продължа разговора, но сметнах туй за особено глупаво в най-ранните часове на влюбването ми. Вдясно, между градините и белите еднокатни къщи, пламваше и чезнеше синилка от най-фин вид, малко дюни и още нещо неопределено, но приемливо, а вляво – зелена плодородна равнина, натежала от сигурност и обещания...

Хич не ми се ставаше от шезлонга, не ми се искаше да счупвам момента, но телефонът вече се нервираше, а ми бе заповядано да го зачитам.

– Ще се върна привечер – осведоми ме тя, – така че намери с какво да си уплътниш деня. Ако питаш мен, най-добрият начин е да си почиваш колкото може повече.

– Няма как да не отида в хотела, Клер.

– О, забравих, Иване!... Знаеш ли, много хубаво име.

– И се среща рядко – отвърнах, като се постарях да придам на гласа си радостта на поласкания човек. – Няма ли начин да се върнеш по-рано?

Разбрахме се, ако пристигне по-рано, да ме потърси в хотела, какво да правя, целуваше ми се. Върнах слушалката на мястото ѝ, чувствувах, че съм щастлив, исках да протегна ръце, да прегърна и погалья птиците в храстите. Една друга заповед гласеше, че трябва да издърпам хубаво щорите на верандата против крадци, убийци и изнасилвачи. Впрегнах се да действам. Когато се надвесих над перилото, отново чух шепота от френската Ривиера. Да, има наистина.. Надвесих се решително през преградата. Няма по-сбъркан град от Хайфа! Дълбоко под мен в гората се потайваше четириетажна стъпаловидна сграда. На най-горната ѝ тераса някои разговаряха на френски. Боже мой, под тях би трябвало също да има улица!

3.

Същия ден започнаха служебните танци с България. Добре, че се прибрах навреме в стаята си. Стоянов се беше бръмнал: Израел запява нова песен, чак сега си обяснявам забавените действия на партньорите. Вече се съмнявам в Хайфа. Подразбери нещо, опитай се!... Обещах да се опитам, макар че туй не влизаше в задълженията ми, моето присъствие в Хайфа целеше да проуча наличието на строителните материали, също така дали конструкторската ни концепция е приложима за съществуващите условия и, разбира се, да превеждам, както на преговорите, така и в изготвяне на документацията.

Щом приключихме разговора, по навик се отправих към прозореца. Денят сякаш бе променил цвета си, вместо познатото курортно безгрижие, въздухът и шумовете му ми показаха строгото си делово лице. Проумявах някак си обидено, че командировката ми не се състои единствено от плуване и чаршафно бикоборство. Хвърлих си един душ, обръснах се и звъннах на Фели. Клер ме беше откраднала

вчера от него, сметнах, четуй ни е сближило по особен начин, затова – започвам от него.

Фели се гушеше в малка невзрачна стаичка на фирмата, там дребна смугла женица с огромни празнични обеци ни поднесе кафе и спрайт.

– Откъде се познаваш с тази художничка? Тя е много известна.

– Благодаря – рекох неочаквано хитро аз и прекъснах провинциалното му мъждукане. – Фели, според теб, всичко наред ли е?

– А, това пък какво е?

– Шефът ми се безпокои. – Ама че разузнавач се извъдих с тази директна и откровена реакция. – Кажи ми, има ли основания да се безпокои?

– Е, в бизнеса, докато не се е подписал договорът, винаги има място за безпокойство. Не знаеш ли, от небето ли падаш?

– Това, което ми каза сега, по принцип ли е?

– По принцип.

– А в случая?

– Не разбирам нищо.

– Шефът недоумява. – Понеже Фели мълчеше и изчакваше, продължих. – А и според мен много се бавите,

– А вие бързате.

– Искаме да се осигурим.

– Нищо не е станало, Иване, всичко се урежда, но трябва да се изчака.

Втурна се да обяснява, но подразбрах, че не е съвсем в течение на нещата, нещата се движеха по-височко от неговата службичка и все пак, схванах, и то по-скоро по интуиция, че съществена заплаха не ни грозеше. Чисто и просто, като новообразувана, фирмата ни проявяваше излишна чувствителност.

Предадох разговора на Стоянов, приложих и нещо като шегичка за разведряване, но той остана сериозен: Ще направиш добре, ако вникнеш по-навътре в случая, според мен, готви ни се изненада.

Позамислих се, едно по-сивкаво развитие на сделката означаваше удар за фирмата ни и крах за мен, тъй като бях потънал дълбоко в любовното си опиянение и нямаше сила, която би ме принудила при това положение да напусна Израел.

4.

Ученически авантюризм, мъчително очакване. Лежах в постелята й, често поглеждах часовника – предстояха ми часове на

очакване, най-добре ще ми бъде, ако заспя. Но можех ли? Как да затворя очи, друсаше ме отдавна забравена треска, въртях се и насам, и натам, търсех хладните части на чаршафа и ги допирах до кожата си, но най-често сплитях както в младостта ръце под главата си и се връзвах в розовото пространство на мечтанията.

Тя обаче се върна много рано, шумно отвори външната врата, като вятър нахлу в спалнята – пред устата ѝ стърчеше показалец – и изчезна в хола. Чух разговор на иврит: плътен женски глас плюс нейния глас, а от време на време, едва чуто, се обаждаше мъж. По пътя на предположенията ми се стори, че Клер се старае да бъде убедителна, тя май увещаваше някого, все повече се убеждавах, че се вършеше сделка. В тази сделка Клер участваше уверено, сигурна, че жертвата ѝ няма къде да бяга. Скоро гласовете заглъхнаха, а понеже напоследък ми се случваше често, отново се захванах да гадая. Да, тримата се бяха отдалечили в ателието. Разговорът се проточи убийствено, чак пък това не бях очаквал, посърнах, повече от час. Отново гласовете, външната врата, накрая – туй на нищо не приличаше – Клер извика: обличай се!... Влезе в банята, излезе, даде ми още веднъж зор, нарече ме лентяй, само лентяите се обличат толкоз бавно.

Малко преди да заплача, еврейката каза:

– Взе ли си банския?

Направи ми впечатление, че докато стигнем до колата, Клер два пъти погледна часовника си.

– Леко съм науискина – призна, докато изминем продължението на нейната улица "Виткин". После направи десен завой към "Мерказ Хорев" и неочаквано спря. – Седни на волана!

– Как не!...

– Да, не знаеш пътя.

Подкара отново. Отначало се бъзнах, но след като видях как уверено спира и потегля на светофарите, облегнах се назад. Може би съм си поел продължително дъх. Клер се усмихна внимателно и, върна на любимия свой жест, погали ръката ми. Туй докосване на влюбената ѝ, според мен, ръка до моята настръхнала от спазми кожа, сякаш сложи край на напрежението. За втори път бях разбрал, че трябва да се примиря и да се отпусна, имах си работа с обиграна, абсолютно владееща себе си хетера. Щеше ми се да ѝ отвърна с непозволена през време на шофиране нежност, да нацелувам устремената ѝ напред уста, да закрия очите ѝ с лицето си, да се блъснем някъде и да свършим в самото начало на историята, да предрешим неизбежния ѝ лош финал. Но постепенно охладих юношеския си порив – напускахме града по

следващи един след друг завои, слизахме към равнината, край нас се нижеха вехти жилища, направени от камък и душа, потънали в прашни восъчни листа и уханни цветове, сладострастно отворени, в очакване на сладострастни изненади. Още един квартал бе привлякъл вниманието ми, вглеждах се доколкото бе възможно във всяка фасада, в стълбищата, в оградите, по някои покриви бяха избуяли сухи треви, но веднага след запустението следваха прострени детски пеленки и разни адидаси, така сушеха по тия места изпраните в пералните машини обуща.

Отново усетих дланта на Клер, по всяка вероятност тя оценяваше моя прехлас по Хайфа

- Клер, ти знаеш защо съм тук, нали?
- Ами да, продаваш жилища за емигрантите.
- Искат много жилища, сами не знаят колко: сто, хиляда, пет хиляди... Фирмата ни е настръхнала, туй може да ни оправи, разбираш ли?... И работа за стотици български строители.
- Разбирам те много добре.
- Аз съм инженерче, по-тъпа от моята работа – здраве, пратиха ме главно заради английския ми, завършил съм английска гимназия.
- Иначе нямаше да се срещнем.
- Според теб, могат ли да ни подхлъзнат?
- По вероятното е да ви подхлъзнат, отколкото да не ви подхлъзнат.

Ужас!

Клер се взираше в светофара, погледна и часовника си:

- Не знам дали ще ни остане достатъчно време за плаж.
- Клер...
- Нещо не върви ли?
- Шикалкавят.
- По-точно?
- Бавят.
- За вас ще бъде най-добре, ако е по бюрократични причини.

Тръгнахме.

– Бюрократия в Израел?

Клер се постара да не прихне, беше много мила, но не успя, смехът ѝ ме удари от всички страни, то не беше и смях, а чиста обида.

– Този е най-благоприятният вариант – успокой ме, – другите варианти са по-смуцаващи. Следя някои вестници и мога да ти кажа, че тук по емигрантския въпрос е хаос.

– Хаос?... В Израел?

– Мили, защo се засягаш на тема Израел? За емигрантите пристигат огромни пари отвън, милиарди. Това вълнува, изостря сетивата, а някои хора направо побесняват.

– Клер!...

– Всеки вижда хляб за себе си. – Чак сега, докато говореше, в ума ми започнаха да прехвърчат спомени за информации от този род. – Трима са главните лешояди: министърът на финансите, министърът на жилищното строителство и министърът на отбраната... Чакай, стоп, може би кметът на Хайфа!... – Щях да я апострофирам отново, но Клер избърза, беше много сериозна. – Кметът на Хайфа не дава земя за строежи от тоя род.

– Мисля, че ще му построим красиви жилища.

– Жилища!... Интересуват го хората! Никой не иска да пусне край себе си дивите еврейски орди от Русия.

– Тогава ще строим не в Хайфа, а другаде.

– В пустинята.

– И пак ще бъда до теб.

И този път се засмя, но забелязах, че ѝ стана доста приятно.

5.

Плажът, до който изпълзахме, се намира под границата с Ливан – тънък пласт от белезникав пясък и ниски твърди дюни. Вълните се разбиват в стъпаловидни скални тераси.

Когато се изтегляха, от високите към ниските стъпала се изтичаше чиста бяла вода, тогава прибоят се размиваше и през усмирените потоци ясно прозираше дъното – гладък варовик, без помен от водорасли. По протежението на брега, на километри, бяха нанизани стотици такива басейни; все пак някаква разновидност, малко разнообразие в скучното иначе крайбрежие на тази част от Средиземноморието. Клер ме заведе на точно определено място, тя се страхуваше да скочи от скалата, промъкна се през удобен улей, заплува и като разбра, че все още не съм я последвал, ме извика.

Скочих. Топлата вода се полюляваше тежко в каменното си корито, един тласък ме изнесе към Клер, усетих радост от ненадейното ни докосване.

– Защо се забави?

– Там има дупки, те са пълни с вода.

– И са много.

– В някои има риба.

Не знаех какво да правя с тялото ѝ, в тясното пространство между скалите не можехме да плуваме много, но затова пък тя попадеше често в ръцете ми, а аз не знаех какво да правя с тялото ѝ. Пяната на прибоя ни зареждаше с кислородно опиянение, усещах сили в себе си и мощ да руша, да унищожавам, на всичко отгоре тласъците продължаваха да захвърлят тялото и в ръцете ми. Няколко пъти се опитах да я целуна, но устните ми в повечето случаи срещаха безжизнената жълта гума на шапката ѝ. Тази шапка по-късно се оказа най-светлото петънце наоколо, тогава, когато и слънцето избледня, а след туй се разми в пустотата между деня и нощта. А аз бързах, трескаво бърках в дупките върху скалите, те бяха пълни с вода от прилива, в някои приплясваха риби и ги ловях с ръце. Подавах ги на Клер да ги събира в шапката си, но Клер тайно ги мятеше в морето. Когато я хванах на местопрестъплението, вдигнах скандал, но Клер ми изкрещя, че съм егоист.

– Защо бе, Клер, ще ги пържим.

– Да де, аз ще пържа, а ти ще четеш вестник... и няма да ни остане време за любов.

– Тогава да се отбием в ресторант.

– На мои разноски, мили, преди малко ме удариха с осем хиляди долара за две картини.

Попаднахме на гладка скала. Освен това, скалата беше топла, излъчваше последната дневна топлина, мокрите ни тела я поемаха жадно, тя ни сушеше, помагаше ѝ нощният вятър.

6.

Последваха два безметежни дни. Един път се обади Стоянов, така, да поддържа гореща линията, и един път дъщеря ми Славка – настоя да ѝ купя възможно най-големия плакат на Майкъл. На Клер се обаждаха много. Най-интригуващото телефонно събитие се състоя веднъж в полунощ. От Сан Франциско ни събуди Беки. Ще се постарая да отразя разговора тъй, както светски ми го предаде Клер.

– Нещо неприятно ли, Беки?

– Не, мамо, ще си имаме бебе.

– Браво. Кога разбрахте?

– Естествено – днес, току-що.

– Поздравявам ви... Обади се и на баща си.

– Първо исках да зарадвам теб.

И така нататък, разговор с една разглезена дъщеря, както се изрази майка ѝ.

И така нататък, но късно преди обед, тъкмо да тръгна към хотела, телефонът звънна по най-обикновен начин. Клер вдигна слушалката също по най-обикновен начин, а след туй трябваше да изчакам края на разговор, който продължи почти един час. Както в повечето случаи, не разбирах нито дума, но седнах и зачаках. Наблюдавах лицето ѝ, през цялото време по него се появяваше ту загриженост, ту странна веселост. Не си тръгнах, Клер обичаше да ме изпраща; по най-древен начин тя ме целуваше на прага за "приятна работа". И все пак разговорът завърши, разбира се. Когато затвори, тя постоя известно време мълчаливо и изрече бавно към някого:

– Ти си мислиш така.

– Клер.

– Завиждам на нервната ви система. – Постоя още малко така. – Искаш ли да заминем за пет-шест дни?

Разбира се, че исках.

– На петдесет километра от тук, мили. Можеш да напуснеш хотела. Ще те заведе на едно не толкоз лошо място. Връзката ти с България също няма да се прекъсне, сменил си само хотела.

Това беше добра новина, напоследък всеки час очаквах внезапното ѝ заминаване за Отава. Подаряваше ми се още една седмица. Боже мой, каква беше тази Клер, що за чудо – вече не можех и ден без нея. Сега си го обяснявам лесно: цялата работа си е била направо любов. Нейната искреност бе породила моята искреност. А може би – обратното. Нали знаете: любовта поражда любов.

7.

Тръгнах по пътищата на непозната страна, с непозната кола и бегло позната жена. За нея знаех само едно – че е малко нещо известна. Ако зачертаем тия подробности, оставаше най-важното: тръгнах на път с човек, когото обичах по незнайни причини. Не съвсем обичайни. Мачът започваше на чужд терен, аз идвах от малка, фалирала страна, все още не измъкнала се изцяло от комунистическия гнет, той я бе затрил от картата на света.

– На теб известно ли ти е, че веднъж се разминахме в морето? – Не знаех как да реагирам, мълчах. Колко ли глупав е изглеждал този факт отстрани? – Ти се връщаше към брега, а аз отивах натам, дето си бил. Ти плуваше шумно, замахваше, потапяше глава и като я измъкваше от водата, пръхтеше. Аз плувах с тих бруст. Едва не се докоснахме. Казах си: този постоянно ми се пречка, не само на сушата.

– Смееше ли ми се?

– Щеше да бъде доста смешно, обаче усещах, че си самотен, самотата блуждаеше над главата ти като ореол, по едно време ми се стори, че си светец.

Движехме се равномерно край оросителни тръби. Сред характерния гърмол на автострадата сребърните пръски бликваха безшумно във въздуха и се превръщаха в бисери. Листата на младите царевичаци потръпваха от гъдела на внезапния хлад. Струваше ми се, че тази водна феерия не е нищо друго освен зрителна измама под жестокото слънце на обедните часове.

– Клер, къде отиваме?

– Нещо кипи край Шушана.

– Шушана.

– Нима не съм ти споменавала нищо за сестра ми? Не е ли ставало дума? – Обичаше да импровизира, да създава сценарии и да ме поставя в центъра на непредвидени уж обстоятелства. – Шушана е известна, към нея се стичат фотографии от големи списания.

– Защо?

– Досега е била четири пъти къвър-гърл.

– Ако не се шегуващ, това не е малко. Не я ли канят за професионален модел?

– Много пъти. .

Нямаше смисъл да измъквам повече информация за Шушана, отивахме при нея, предоставяше ми се достатъчно време да задоволя любопитството си.

– Чакай, как го каза някога "Вог", да, спомням си, знам го дума по дума: "В тялото ѝ няма загадки, там всичко е като математическо уравнение, недвусмислено, като формула. Лицето обаче... лицето ѝ е гатанка, гнездо на въпроси, които нямат отговори."

– Позирала ли е гола?

– Те знаеха, че няма да се съгласи, не са и помисляли, само по бански костюм, и още я търсят. Иване, сестра ми е природно чудо, в момента е на трийсет и седем, фотографите губят търпение: Съкровището се топи, един ден неминуемо ще изчезне. Те го казват. Но съкровището не трепва, някои твърдят, че леко са се уголемили гърдите ѝ... Сега минаваме край много навестен кибуц.

Бях виждал два кибуца в северната част на страната, горе-долу имах представа какво може да се намира в зелените пространства; между дърветата нахално се показваха и скриваха градинки с предвзето архитектурно разнообразие.

– И без туй напускаме главното шосе – даде ми обяснение Клер. Тя отби в страничен асфалтов път, човек би помислил, че навлизаме в царство от игрища, хотели, басейни, все излишно струпани на едно място. Охо, игрище за голф! На отделна сочна морава млади момичета, вероятно ученички, плахо пришпорваха красиви, но малко нещо натежали коне, определени само за туристи. В жегата всичко ми се струваше прекалено, показно. – В някоя от тези къщички можем да поживеем, мили. Като се върна от Отава.

– И ще ме търсиш в България.

– Какво ще правиш там?

Напуснахме кибуца, продължихме пътя си. Но скоро моят израелски шофьор реши отново да ми покаже нещо, което май не му беше известно и на него. Спря. Огледа се. Върнахме се стотина метра до огромна табела.

– Да опитаме ли кухнята на този ресторант?

– Да си призная, гладен съм.

Огледа се повторно, не проумяваше къде точно да спре. Моят инстинкт на шофьор, който се е отбивал много по крайпътни ресторанти, ми подсказа как да се справим. Клер ме слушаше и не сбърка – озовахме се точно до паркинга на заведението. Това бе по-скоро хотел, наречете го хотелче, пък може и мотел, а всъщност някои неща от него наподобяваха дворянско имение. По-важно е другото, наричаше се "Двете палми", хотел "Двете палми". Добре, но пред строгата му, категорична фасада стърчаха не две, а три високи, расови палми. Те бяха нарисувани и на фирмената табела, пресичаше ги наименованието "Два палми". Гледаш и не можеш да повярваш.

– Да се махаме!

– Защо? – учудих се аз.

– Тази фирма ще ме побърка.

– Гладен съм! – настоях. Клер сви рамене и ме последва.

8.

Добре, че не я послушах да се върнем, мястото, в което бяхме влезли, ни изненада с прохлада и почтеност. Наоколо се гушеха петнайсетина маси, потънали в тишина. Всички бяха застлани с бели покривки, а над тях – други покривчици с цвят на прясна ръжда. Пристъпилият прага на ресторанта веднага получаваше внушението, че наоколо гъмжи от интересни за разглеждане подробности, те висяха по стените, а в една витрина, подобно фигурите от Великденските острови, бяха наредени керамични сувенири – стилизираната фасада на

хотела, прорязана от трите палми и надписа "Двете палми". Цената на сувенирите бе обявена в ъгъла на витрината: 18 шекела. По него време осемнайсет шекела се равняваха точно на девет долара. Доколкото забелязах, без да се взирам от мястото си, по стените бяха накичени много потрети. Разпознах физиономиите на Сол Белоу, Филип Рот и Доктороу.

– Гладен съм, Клер. – Тя зяпаше също натам. Беше не по-малко изненадана. – Май че сполучихме с този ресторант.

– Странна кръчма... Аз също съм гладна. Хабим сили в леглото, а не ги възстановяваме на масата.

Сервитьорката й подаде листа с менюто. Подаде и на мен, но туй ми се струваше излишно, в ресторантите Клер винаги се налагаше. Ето, сякаш не обърна внимание на описа, направо запита дали специалитетът на заведението отнема много време. Арабското момиче – доколкото не съм се излъгал в предположението си – заяви, че специалитетът на заведението тук е съобразен с обяснимото нетърпение на клиента.

– О кей!

Клер затвори картата. В това време аз се бях замислил над едно поразяващо обстоятелство: е, английският на арабкията беше груб, но не и оскъден, обаче откъде тази находчивост?

Сервитьорката се отдалечи и побързах да споделя учудването си с Клер.

– Това стресна и мен – призна тя, – но предполагам, че е трик на заведението; заучена фраза.

Арабкията се върна, отрупа масата с арабски салати. После прибави купчина питки и студена вода.

Въздържах се, не ми се щеше да започвам, особено с хумуса, бях се напарил с предястията в Израел, едно малко отпускане и няма да остане място за главното ядене.

– Госпожице, извинете.

– Да, госпожо.

– Един въпрос пари на езика ми: уж две палми, а всъщност са три.

– Не ви разбирам, госпожо.

– Хотелът се нарича "Две палми"...

Сервитьорката се засмя прилично.

– Момент, госпожо.

Останахме сами. В дъното на ресторанта кротко се хранеха две войничета. В ъгъла до тях хладно отразяваха оскъдната светлина

автоматите им. Те висяха така, че ако някой случайно пожелаеше да ги отнеме, обезателно трябваше да преодолее момчетата. Туй явление – войниците да отиват в домашен отпуск заедно с оръжието си – съм го виждал само в тази страна, навярно си е чист израелски патент, красиво изразено доверие на държавата към нейната младеж.

– Наричайте ме Нисим!

С това библейско изречение, произнесено на шега, до масата ни застана – кой ли пък може да бъде той, вероятно собственикът – висок на ръст, хубав човек, роден сякаш да върши добрини на хората по света. Кафявият блясък на очите му се разпростираше радиално по гладкото му избръснато лице. Лека плешивост красеше главата му, без тази плешивост може би външността на Нисим щеше да загуби един от привлекателните си компоненти. Чист, светъл, благоденствен, обвеян от труднообяснима и още по-трудно прикривана неудовлетвореност, този мъж, на около четирийсет години, ми се стори отражение на духа на ресторанта, или пък ресторантът бе отражение на неговия дух.

– Госпожо?

– Виждам несъответствие. – Клер показва подвързията на менюто, точно там, където по особен начин биеше на очи емблемата на хотела. – Това интригува, нали?

– Може би ви е омръзнало да ви питат – обадох се и аз, тъй като ми се стори, че Нисим насочва интереса си повече към мен, отколкото към дамата ми. – И то, ако не ви е много неприятно.

Посочих стола между нас.

– Приятно ми е, разбира се, неприятно ми е, че много рядко клиентите посягат към най-ценното в ресторанта ни. Ще позволите ли да ви наляя от туй, което употребявам аз?

Тръгна, преди да дочака отговор. Донесе бутилка, чийто лейбъл не можах да различа добре.

– Бутилки от този род се употребяват главно в Тел Авив, изобщо, в тази страна всичко интересно става в Тел Авив.

Докато наливаше, сервитьорката донесе леда.

Помислих си, че съществуват много подобни оазиси по света. От бутилката в чашите се изливаше спокойствие, то шумеше едва доловимо, шепнеше: къде сте се понесли по пътищата бе, хора, какво гоните, защо не стихнете? А още след първата глътка усетих, че обичам по-силно от необходимото, но че и туй не е достатъчно – трябва да обичам още по-силно или пък да се отпусна в безтегловността, като Нисим. Всичките му движения бяха трезви, този човек сигурно притежаваше едно-единствено свойство – да преминава от едно

равновесие в друго равновеси, да живее само в постоянно равноденствие, да не пречи никому, дори на мухите.

– Този хотел го закупихме като стара, безперспективна сграда, бил е дом за престарели хора, встрани от пътя. Автобусите, на които разчитахме тогава, минават на сто метра от нас, аивк"т"»«заедно с двора се продаваше толкоз евтино, че ни подмами да рискуваме. Дядо ми е имал хотел в Прага, баща ми го е наследил, за мен беше повече от ясно, че каквото и да се случи, орисано ми е да се реализирам като собственик на хотел. Направихме ремонта, потегнахме, наредихме туй-онуй, цялата работа започна да ни се харесва, заприлича наистина на хотел. Добре, но как да го кръстим? Беден, смачкан от осъзнатата неразумна покупка, задлъжнял до уши, седях с часове до една маса и измислях имена. Естествено, знаех, че накрая ще победи "Класик" – заветното име на потомствения ни хотел в Прага. Мислех, мислех и излизах да се поразведрявам. Тогава се обръщам към лицето на сградата. Дявол да го вземе – хубава фасада!... Само две палми пред нея й се пречат. Взех решение да ги премахна, казах на жена си, а тя дълго не можа да се успокои от смях – изобщо ние много се смеем, може би някой ден ще се поминем от смях... Двете палми?... Какво, двете палми? – запитах... Кръсти го "Двете палми"!... Така стана, това е.

Отпихме. Аз и Клер чакахме. Нищо, тишина, войниците изглежда бяха платили и си излизаха. По всяка вероятност знаеха точния час на автобуса си.

– Не ще да е само това – усъмних се уж сериозно аз.

– Да – съгласи се разказвачът на историята, – има и по-нататък, но не е съществено... Само туй, че щом курдисахме табелата, започна да расте трета палма. Ще прати на кино фирмата ни. Расте припряно, не се спира пред нищо. Отсякох я – тя пак расте. Не я сечи, каза жена ми, и сечена, и несечена – не ни върви, трябва да се захванем с нещо друго. Оставихме палавницата на мира, но тя расте, расте, расте, не иска да знае. Бързо стигна до средата на достолепния палмов тандем... Един ден пред входа спря нашарен по туристически форд. От него слязоха две весели двойки. Тряснаха вратите на колата и нахълтаха. "Хей, викат, каква е тази шарада – заглавието ви е "Двете палми", а всъщност са три!" Смях, смях, седнаха да се разхладят с нещо, после питат има ли нещо за ядене, яденето им хареса, можем ли да преспим, преспаха, останаха още една нощ, заминаха, пратиха картичка от Хамбург, пратиха ни и още четирима души, от Виена, те пък ни пратиха още четирима от Нюкясъл. А аз бързо нарисовах още по-голяма табела и я изтъпанчих на главния път. Много хора, като видят табелата, искат ла

се уверят с очите си, уверяват се, някои остават да се хранят, други да ношуват, това е, повече какво.

Сервираха ни обяда, беше забележителен, освен това, реших на всяка цена да си купя и сувенир. Поставихме го на масата. Загледахме се в него, видя ми се направен умело, точно до границата на кича, където понякога умните хора търсят голямото изкуство.

– Не е само това.

– Моля?

– Има и нещо друго – рекох аз, – една микроскопична, но важна подробност: човек погледне ли и види ли, че му обявяват две палми, а всъщност му предлагат три, доверието му се активизира.

– Мили, затова те обичам! Как се досети?

– Този човек е уникален – отбелязах и добавих по-скоро за себе си: – Кой е той?

– Нисим.

– Знам, че е Нисим!

– Но съществува и една микроскопична важна подробност, мили – Нисим е съпруг на Шушана.

9.

На една от стените бяха фиксирани фотопортрети на Елизабет Тейлър, Симона Синьоре и Барбара Страйсанд, все от високосните години на живота им. Сол Белоу, Филип Рот, Доктороу и Бърнстейн ме оглеждаха от другата стена. Едва ли някой би обвинил наивно стопаните на хотела в липса на вкус, особено ако се вземе предвид цената на това апартаментче - триста и осемдесет долара. След като всички други стаи в сградата са по четирийсет долара. Естествено, споменатите личности са живели в този номер 11. Късметът ми бе решил в същия номер да поживея и аз. Съседи ще ми бъдат Клер и Шушана. В момента те говорят възбудено, не са се виждали цели три месеца, имали да си разправят толкоз неща, по-точно – Шушана говори, а Клер само слуша; както тази сутрин, по телефона. Вече сте подразбрали, Шушана посвещава сестра си в някакво извънредно събитие от живота си. Какво е то, все още не знам. Може и да не узная изобщо. Както в телефонния разговор днес, Шушана често оцветява информацията си с богат, кристален по звучене смях на уверен в себе си, щастлив човек. След като се запознах с нея преди два часа, мога да допълня, че смехът ѝ е логичен, естествен. При нея откровеността е подвластна на външността ѝ. Тя е професионална красавица. И да се вглеждаш, и да не се вглеждаш в тази жена, тя е красива; красива е и

сутрин, и обед, и вечер, соанирана и несоанирана, облечена и съблечена. Природата я е напръскала досущ като прокажените, само че с красотата. Това не са мои думи, изрекла ги е прочутата фотографка Мей Харлоу. Фотографът Фред Тъмли от Лос Анжелос също е прав: Шуши е самотна в дарованието си, на нея никой не прилича, тя е като вик без ехо. Да отиде поне в Тел Авив, провиква се един от Парижките моделиери, да ѝ се радват повече хора, а тя се е подвързала в една бананова горичка и – край.

Към стаята, която е всъщност апартаментче, има и веранда. Опиянен от радостта си, че съм тук, аз много често излизам на нея, не мога да се нагледам на палмовата гора, погрешно наречена бананова. Нейната монотонност ми е много приятна, единственото нещо, което ме дразни подсъзнателно, е това, че знам: всичко е насадено по строго научен начин, да се експлоатира, лесно да се стига до короната на дървото, за рекордно време да се откъсват фурмите му. В гората са нахвърляни дълги като салами бунгала, те принадлежат също към "Двете палми" и са предназначени за бедни туристи, главно студенти. Там леглото струва шест долара. За съжаление, бунгалата са празни, само преди месеци е свършила Войната в Залива, изживява се най-тежкия период за туризма по тия места.

Гласът и смехът на стопанката не ме дразнят, чувам Шушана през стената, има нещо възбуждащо в този факт, пречистващо. И коварно, разбира се. Защо да крия, бях поласкан, тя ме хареса веднага, след като ме погледна. И ме одобри, сякаш рече на сестра си: "Дръж се за тоя", а на мен:

– Елате да ви посоча стаята.

За хилядна от секундата ми се мярна щастливото изражение на Клер, изненадана, че ме коронясват с номер единайсет.

Стаята веднага ме удари с пронизващото сияние на Лиз Тейлър, а после и с островния мрак, който излъчваше портрета на Сол Белоу. Още по-късно обаче цветовете и ранната следобедна светлина наложиха прецизното си вълшебство. Единственото доволно лице от фотографиите ми се стори това на Бърнстейн. То ми напомни за някогашния шум в списанията, за неговата удавена в слънце яхта и мокрите следи от стъпалата на петнайсет голи момичета в заслужената епикурейска почивка на побелелия вече творец. Тогава той измиваше с алкохол, слънце и красавици кръвта от остриетата на порториканските ножчета.

Бунгалата не бяха съвсем умрели, тук-там край тях нещо помръдваше, две или три човешки фигури със следобедна дремливост

прекосяваха слънчевите петна и влизаха в сенките. Червенокосо момиче четеше без увлечение книга. Свободната му ръка шареше насам-натам по опасно зачервените му крака, поплескваше ги, отпъждаше досадни мухи или нещо от този род. Към момичето се приближи полугол дангалак. Той носеше току-що изпрани дънки и търсеше къде да ги простре. Без да се мае повече, дангалакът ги метна върху практикаблите на естрадата после се загледа с голям интерес в нещо невидимо. На тази естрада доскоро са ставали големи панаири. "Двете палми" е бил известен хотел, привличал е скитащи по света младежи, превърнал се е в нещо като хипешко свърталище. Както разбирате, четиримата първи, с онази пъстра кола от Хамбург, са свършили грандиозна работа. Нашествениците са нощували по земята, а по време на спонтанните рок-фестивали са се любили вдъхновено върху тревата. Създали са се много песни за хотела, но още повече за стопанката Шушана.

– И отново ще бъде! – заяви уверено Клер.

Тя смята, че второто нашествие към "Двете палми" няма да закъснее. С познатите мелодии за хотела и красивата му стопанка. Ще минат години, ще пристигнат и някогашните зародиши, заченати под фурмите, но вече като седемнайсетгодишни каубои.

Чаках, но те не свършваха. Сега доминираше гласът на Клер, а смехът на Шушана, без да губи силата си, звънтеше по-рядко. Излязох в коридора. Навсякъде ми се струваше, че е пълно с интересни подробности. В коридора например видях много картини. Не мога да кажа, че не ми се харесаха. Някои от тях – доста. И отново нищо от Клер. Между картините зейна отворена врата, явно забравена така от някого. Влязох в нещо като читалня и побързах, да затворя вратата след себе си, тъй като климатичната инсталация работеше, макар и на слаби обороти. Да, разбира се – читалня, само че имаше и бар. Библиотечните шкафове се редуваха с кресла и масички, всичко пълно с книги и обляно с приятна хладна светлина. Книгите прекаляваха наистина, някои бяха допълзели върху плота на бара, а това, да си призная, подразни пуританските чувства на човека от комунистическия свят у мен. Проследих няколко заглавия, повечето на немски език. Не липсваха и надписи. Изглежда, по традиция, заминаващите младежи даряваха четивото си на хотела. Искаха да оставят следа от себе си. В много посвещения срещнах името на Нисим.

Влезе не толкоз младо момиче. Наричам го момиче по инерция, вече знаете, че хотелът е свърталище предимно на млади хора. Непознатата ме поздрави ясно и високо на немски. Отправи се към

бара. Прекоси читалнята източена, с опънати, широки рамене, върху такива рамене една добре скроена вечерна рокля надали би се усещала достатъчно комфортно. Щом се озова зад плота на бара, тя внезапно ме запита дали бих изпил едно кафе. Отказах, преди разбера, че ми се пие страшно. Чак тогава ми направи впечатление, че дамата си носи кафе. Ясно, че е дошла тук за уюта и заради приборите. Нещо хубаво и призивно имаше в присъствието ѝ. Въпреки неумението да избере за главата си най-подходящото подстригване. Русата ѝ коса, точно защото не ми се стори от най-привлекателните, заслужаваше малко по-добра организация. Прецених, че е към трийсетте, може би малко повече. Нито в лицето ѝ, не в тялото ѝ се забелязваше излишък от нежност, напротив, направиха ми впечатление уголемените китки и пръсти на ръцете, а туй сигурно се отнасяше и до краката, обаче те пък ми харесаха преди малко, спонтанно, такива точно, твърди и смели, започващи от кораво дупенце, яко опънало прекалено къси джинсови панталонки.

Понякога и изразителните очи могат да бъдат некрасиви, помислих, като се прибрах в стаята си. Тя е много бронзова, много пружинираща, допълвах мисълта си. И се зарекох да не коментирам поне тънките ѝ, малко обещаващи устни. Бърбораните зад стената се бяха умълчали, така ми се струваше, а то – обади се телефонът, викаха ме долу на кафе. Запитах какво означава "долу".

Гласът на Клер ми се стори най-сладкото нещо на света, вече копнеех за него, изобщо копнеех за присъствието ѝ. Откакто ми я бяха свили, отдалечили, присвоили – копнеех и за тялото ѝ.

Чакаше ме на масата до бюфета. Щом седнах, побърза да допре ръката си до моята. С това ми каза почти всичко, изрази ми и най-важното, че също копнее за мен.

– Шушана е жесток човек! – прошепна.

Шушана се появи отнякъде, дявол знае откъде, може би из вътрешността на бюфета. Беше гладка и могъща. Хубавата арабка с подноса пред нея, Клер, безумният ресторант, който се нрави на всичкисъс съдържания си разкош от стилни лампи, меки цветове на покривките, отнесеното звънтене на прибори, солници, пиперници, захарници, сувенирите на границата до кича, снимката на Лиз, извиращата сякаш от ангелските сънища светлина с цвят на глина – всичко се залюля и стопи пред гладиаторската мощ на стопанката. Шушана унищожаваше обстановката край себе си, срутваше я, а после я изграждаше отново, но по-привлекателна. Ето и сега – на масата се оказа само тя и кафето, после изплува Клер, а може би съм изплувал и

аз за Клер. Никога не съм виждал и, повече от сигурно е, че никога няма да видя такива изваяни ръце с движения на розово фламинго. При това положение как да посегнеш и как да вдигнеш кафето си от масата, с кои ръце, те приличат на израстъци пред нейните бавни сантиментални мълнии.

Неочаквано за мен Шушана си набута една лъжичка захар в чашата. Забъркваше и ме гледаше иронично в очите. Перманентно ядосана заради факта, че е пренебрегнала възможността да живее като световен манекен, тя, изглежда, не пропускаше случаите да се погаври с околните: вижте как си гълтам захар, всичко си ям и не ми пука за диетите ви! Както ми откряна Клер, сестра ѝ се радвала не принудиено на свободата си – като детенце в ливада. Много пъти е повтаряла: Да отида в Ню Йорк? Ами "Двете палми"? Ами младите хора наоколо? Вижте какво създадохме с Нисим? Вижте и кажете, къде го има това!...

Влезе типично, според мен, израелско семейство, бройките му тъкмо да запълнят една кола. В черната си дреха от свободно падаща горница и шалвари, нещо като униформа на тукашните дебели жени, съпругата приличаше на огромна тлъста маслина. Съпругът, вгълбено в себе си рядко животно, уж се стараше да не подрънка прословутите ключове на живота в ръцете си. Голямата дъщеря, сладко, пълничко тийнейджърче, със свободни едри гърди под избелялата уж бедняшка блузка, не седна, а просто падна мързеливо върху стола. Сестричката и братчето се запътиха съвсем по детски направо към дъното на ресторанта. Те знаеха отлично какво ще намерят там. Вгледах се, отдалеч не забелязах кой знае какви подробности, но туй беше един синкавозелен цвят, какъвто обикновено излъчват аквариумите. В приказното пространство, умело вградено в стената, едва се поклащаше нещо наподобяващо и растение, и животно. Арабката раздаде по една карта на тримата. Друго арабско момиче вече отрупваше масата с изстудени течности и салатите на заведението. Влязоха още двама, момче и момиче. Момчето подрънкваше ключовете си демонстративно. Като по поръчка, влязоха и двама японци без възраст. Придружаваха ги красива, не вече млада преводачка и някакъв мъж, нещо като бизнесмен, който не подрънкваше ключове и не се интересуваше къде държи ръцете си. Красивата преводачка беше същата зъбла като Клер, а и тинейджърчето беше зъбла. Този, когото сметнах за бизнесмен, се огледа, веднага разбрах, че търси с поглед Нисим. Предположих, че иска да направи удоволствие на японците с разказа за палмите. Но Нисим този път не се оказа на поста си, видях как арабката осведомява, че Нисим е отскочил до Тел Авив по работа. Направи ми впечатление,

че Шушана не трепна. Ние пиехме кафетата си. Толкоз. Не трепна и по-късно, когато нахлуха още шест души, всички идваха заради кухнята, а може би да чуят Нисим, или да видят красивата му жена, да се почувстват добре в ресторанта, където са се чувствали добре Елизабет Тейлър и другите.

Клер упорито ме побутваше с коляното си под масата и понеже съм досетливо момче, погледнах точно накъдето трябваше. Влизаше немкинята, която ми бе предложила кафе в читалнята. В ресторантската обстановка тя не изглеждаше много добре. Отиде до касата, там размени нещо, да, получи жетони за телефон. На излизане видях, че бизнесменът, без да спазва каквато и да е деликатност, проследяваше с интерес това, което бе направило впечатление и на мен преди половин час в читалнята – спретнатото дупе и горната част на краката. Те и сега напиреха изпод дънковите гащета.

10.

Подчинявах се. Клер ми внуши да се обадя незабавно в България. Беше права, вече цял ден Стоянов не знаеше къде се намирам. Щом разбра кой се обажда, секретарката му изцвили от изненада.

– Къде си бе, човек?

– Спокойно, шефе, преместих се в една безплатна религиозна бърлога. Правя икономии.

– Пристигаме другия четвъртък.

Не подскочих, стараех се да бъда сдържан. Изслушах подробностите. Дадох телефона на стаята си. Обадох се и у дома, там нямаше промени, записаха новия номер, за всеки случай.

Ударих няколко пъти по стената. Почаках в коридора. Клер нито ме допускаше в стаята си, нито се съгласяваше да се вмъкне при мен.

– Родена си под щастлива звезда, мила. Идеално развитие – пристигат другия четвъртък.

– Тринайсет дни!

– Боже как ги пресметна?

– Хайде.

– Вече можем и да не бързаме.

– Да, но аз...

Чакаше да й се обадят всеки ден.

Надявахме се, че никой няма да ни види. Ресторантът се пукаше по шевовете. Нисим още с пристигането си смигна на Шушана и запретна ръкави. Затуй, не вярвам да са ни видели как се вмъкваме в колата.

- "Двете палми" са заредени с напрежение – отбелязах.
- Понеже ни пречат да се целуваме.
- И затуй... но... Нещо става, нали?

Клер ме погледна и кимна. Стори ми се още по-ценна, привличаше ме към себе си до сплескване. Страхувах се да не подлудея, ако не от любов, поне от съкрушителна мъжка страст. Пръстите на вятъра бърникаха мръснишки из косите ѝ. Водеше ме по вятрешен, почти безлюден път. Финиковите насаждения се източиха, грабна ни образцова бананова градина, но, слава Богу, прие ни стара гора от дърти оплешивели евкалипти. Олющените им кори разкриваха гладка и светла, но направо тъжна дървесина. Миришеше на близък край, на смърт. Най-високите клони се полюляваха от вятъра, бавно се свеждаха, а после рязко отскачаха нагоре и сякаш пошляпваха изпепеленото от залеза небе. Забавихме ход. Поспряхме. Аз също бях преценил, затова не зададох никакъв въпрос. Нямахте защо да бием още път, вляво ни се разкри полянка за пикници. Израел е наблъскан с такива. Дълги маси и пейки, забити здраво в земята, огнища, добре защитени бунища. Една от масите ни се понрави особено, но се оказа лошо скована ли, позагнила ли, та я счупихме. Туй не ни попречи. През здрача прелитаха невротични свраки, тук те са много по-пъстри, имат и самочувствие. Крещяха повече от необходимото, направо ни се караха, а може би ни четяха и морал. Накрая, в минутата на притихване ги чухме най-добре и чак тогава разбрахме, че все пак сме се задържали върху плота, но плотът се грепеше вече само на пейката. Минаваха коли, след изтрезняването схванах веднага, че пътят не е чак толкоз далеч и съвсем не е безлюден. Хванах се здраво за плота, но не можах да го върна на мястото му, счупиха се и краката му и всичко се строполи.

- Мразя изявените скрупули!
- Не мога, разбери. – Подкара бавно, хич не ѝ пукаше, че ѝ натяквам нещо. В лицето ѝ се четеше озарение за затвърдено щастие. – Неудобно ми е.
- Пък, да те разбере, най-последно... Сестра ти е.
- А Нисим?
- Ще изпочупим масите из гората. По-добре да не мърдахме от Хайфа.
- В момент като този Шушана смята, че съм ѝ необходима. – Не проявих интерес, издигах се в очите ѝ, правех го обмислено, целта ми беше да я покоря на всяка цена, толкова я обичах. – Сестра ми е най-самотният човек на света.

– Всички парадираме със самотата. Да познаваш случайно някой несамотник?

– Едно е да не можеш да изплачеш някому мъката си, съвсем друго е обаче да нямаш с кого да споделиш смеха си. Шушана ме повика да се насмеем.

На туй място не издържах:

– Толкоз ли е смешно?

– Да, макар че...

– Нисим ли?

– Нещо го втриса.

На тази палмова гора ѝ бях взел мярката, беше ми омръзнало да чувам за нея от Клер как е давала подслон и постеля на младите хора. Представях си как до твърдата ѝ земя се бяха допирали голите задници на момичетата, чувах шепота, крясъците на всички възможни езици. Стисках ръката на Клер и я теглех все по-навътре, а то нямаше смисъл, нощта бе паднала. Клер се противеше точно толкоз, колкото ѝ се струваше необходимо. Легнах по гръб и помня, че нея вечер изпитах точно определен космически страх: върху мен тежаха не само горещите ѝ озверени гърди, уплаши ме внезапното сгромолясване на забравените, заличени дори в спомените ми звезди. Между тях далечината непрестанно църкаше нейното си космическо мляко.

– Сега отивай в Отава!

Това се изтръгна от мен неочаквано, макар че на английски то няма същото звучене.

11.

Още едно събуждане!... Нямах причини да ставам рано, но се надигнах. Бях необяснимо развълнуван от спокойствието край мен. Не чувах смях зад стената, сестрите спяха. Обзе ме и радостният трепет, че ми предстои поне един час на уединение в апартамента, за който някои плащат по триста и осемдесет на ден. Исках да оценя докрай този факт, да речем, като стъпя на всеки сантиметър от пода му или като опипам всяка вещ. И непременно да започна от табуретката. Бях сигурен, че на тази табуретка са седали дамите от снимките, за да отправят зорки погледи към безупречните кристални огледала. Особено ме вълнуваше представата за Симон Синьоре. Тя имаше да търси много неща в отразеното си дълбоко и сложно композирано лице, с вечно скърбящи очи. И устни, наказани да бъдат повече отколкото е нужно красиви, но и да мълчат. Те мълчаха героически през времето на "голямото

стълкновение" – месеците, когато Ив Монтан и Мерилин Монро се допираха.

Появи се немкинята. Тя излезе от тъмния вход на бунгалото и се превърна в голяма бронзова кукла. Кой знае защо, огледа всичко и край себе си и, доколкото можеше да види надалеч: палмовата гора, главната хотелска сграда, както ѝ се разкриваше – от задната си страна – тухлената пристройка далеч за боклуците, избуелият, неподстриган още и потънал в цветове жив плет, дървената естрада, игрището за тенис, а накрая се загледа и в мен, както стоях на верандата, с лице към жената. Стори ми се, че понечи да ме поздрави, направи началото на жеста, но спря ръката си, което ме разочарова и леко обиди. Немкинята постоя необичайно на едно място, продължаваше да оглежда всичко пред себе си. Чудех се какво ще последва Нищо особено, върна се в бунгалото. Седнах, обелих един банан, захапах го с лениво щастие на абсолютен господар, птици пееха с непознати гласове, все неизвестни мелодии, бяха невидими и присмехулни, но щом се заслушах в песните им, чух и далечното ръмжене на пътя. След като го открих за себе си, това ръмжене не секна, то ми напомняше постоянно, че дори "Двете палми" не са мястото на райската тишина. Немкинята се появи отново. Този път лъчите на слънцето бяха сменили ъгъла на падането и не я превърнаха в кукла. Немкинята беше съвсем земна. Тя изправи огромен самар на земята. Бунгалото изплю вчерашното младо момиче с книгата, после дангалака, който бе прострял джинсите си на естрадата. Жените се прегърнаха и целунаха, момчето се ръкува. Помогна на немкинята да влезе в тежката си раница. И ето, вече малко преди да се обърне към пътя, интригуващата вниманието ми жена ми махна за довиждане. Отговорих също с махане и, да ме пита човек, кой дявол ме накара, грабнах най-едрата бананова китка, хукнах. По коридора на хотела и по стълбището, докато бързах, аз все пак се запитах – учтиво или неучтиво е да върша туй? – но вече бях тръгнал и не можех да спра. Тя се посмути, поруменя. Взе бананите и ми благодари. В това време другото момиче нададе весел вик, изчезна в бунгалото и се върна с найлонов плик. Немкинята се насочи към невидимия подмолен грохот. Бях се изкачил в коридора. Нищо не ми струваше – погледнах към паркинга на хотела. Жената с раницата прекоси цялото продължение на фасадата. Когато стигна до трите палми, с широки крачки към нея се приближи Нисим. Може би верен на негов си ритуал или навик, като собственик на странноприемница, той се ръкува с заминаващата и каза нещо, навярно ѝ пожела сполука.

12.

– Ние сме тук, защото Нисим го тресе, разбираш ли? Дошли сме да се смеем. И да те покажа, естествено. За съжаление, спектакълът свърши раничко, но няма да си тръгваме, Шушана няма да ни пусне. Пък и все още не сме се наемели.

– Още ли е смешно?

– Много.

– Нали каза, че свърши?

– Тя си замина, но още е смешно.

– Немкинята ли?

– Да... Тогава те побутнах по коляното. Тя влезе в ресторанта да си купи жетони за уличния телефон.

– Добре де, какво общо има туй с него?

– Тресе го.

Като мъж, веднага си помислих, че Нисим е станал жертва на необузвано женско безгрижие.

– И как разбрахте?

– Разказал й историята с палмите... Чакай, не бързай... Каквато си е. Историята си има варианти.

Но защо да затормозявам разказа си, ще ви го разкрия направо, не като Клер, тя ми го пускаше на час по лъжичка, правех се на хладнокръвен, но вътрешно щях да пукна... Е, исках да й доставя и удоволствие де, беше избрала най-нейния си начин да ме въведе в спектакъла. Та тя не приложи ли тази постепенност, бих казал етапност, и в нашия случай?

Урсула е преподавателка по физическа култура в Кьолн. Била е световна медалистка по гладко бягане на пет хиляди метра. Сребърен медал. Има две дъщери, близначки, на пет години, Съпруг няма, развела се е. Тази година внезапно поверила децата на майка си и, осеяна от необяснимо безпокойство – според думите й, както го е разказала на Нисим – нарамила самара. В Израел идва за първи път: три дни Ерусалим, два дни Тел Авив и, моля ви се, шест дни в "Двете палми". В Германия са я издънили с приказки за хотела, за Шушана и Нисим. Нощува в бунгало срещу шест долара, отскача с автобуси до Нетания, Хадера и Хайфа. Главната й цел обаче е Америка, отделила е трийсет и два дни за Съединените американски щати.

Стотици са гостите, с които Нисим е разговарял нашироко, Урсула е само един от тези случаи. Заприказвали са се в библиотеката, там учителката по гимнастика е разкрила пред него същността на една жена, подчинила истинските си пориви и младостта си на таланта да

тича. Тази нейна дарба я натиква в устата на ламята. Ужасът на тренировките и кошмарът на усъвършенстването, според Урсула, са представлявали една всепоглъщаща ламя. Успехи, успехи!... Те предизвикват ранна и съвсем естествена женитба с един трикратен скок, един фанатик на тема рекорди и олимпийски идеали... Той не можел да си представи живота извън чертите на пистата и вездесъщността на лекоатлетическото съдийство. То се превърнало в негова професия.

Това е. Само че трудно може да се разбере какво точно от повестта на германката е било такова голямо впечатление на Нисим. Нисим признал на жена си, че Урсула направо го е възпламенила.

– Защото е на трийсет и две! – отрязала Шушана.

Нисим погледнал жена си кротко, някак тъжно, с това сякаш й казал: Виж какво, Шушана, не ми е до шеги, хич не ми е до смях... Не е тайна за никого – на трийсет и седем, седемнайсетгодишен син, Шушана влудява не само пънкарите и пънкарките, но и световните фотографии, които все още не са вдигнали обсадното положение на "Двете палми".

13.

Телефонът ми звънна, беше към пет часа, в такова време можеха да ме потърсят България. Не налучках, обаждаше се Нисим. Щом разпознах гласа му – отличаваеше се с невъзмутима естественост – обхвана ме приятно безпокойство.

– Иване, защо не слезеш при мен?

– Идвам.

Изключих климатичната инсталация и постоях две минути под душа. Въпреки горештината предпочетох да пренебрегна бермудите, облякох панталон и риза с дълги ръкави, които навих. Вече няколко пъти бях видял Нисим, винаги в панталон и риза с дълги ръкави, въпреки скапващата горещина. Предполагам, че заради ролята му в ресторанта. Останах с впечатление, че в тази страна на собствениците на подобни заведения им пука за облеклото.

Не го намерих до масата му, насочи ме сервитьорката. Този път Нисим седеше далеч, полускрит за посетителите. Зад гърба му, в следобеден стил, измислени и недостъпни за човешката фантазия, дремеха светлините на стенния аквариум. Стопанинът присъстваше такъв, какъвто си го бях представил, с прецизно ушити панталон и риза. Да отгатна цветовете на дрехите му засега бе невъзможно, цялата му красиво седнала фигура сякаш не се намираще в салона – масата и

той се бяха вместили сред патологичната недостоверност от корали, огромни преживящи миди, мастодонтски раци и един смачкан ватус, който ми заприлича на грозно усмихнат куфар.

– Добре ли си?

– И още как! – отвърнах. – Събуждам се посреднощ и се радвам.

– Завиждам ти. Събудя ли се нощем, замислям се за най-случайни неща, да речем, за някакъв камък в пустинята.

– Особено ако е виолетов – забелязах. Но точно в момента, поради мързел, не ми се щеше да губя автентичност.

– България – произнесе тихичко Нисим и се отдалечи от света на Алиса. В петното на започналото оплешивяване косичката му се ветрееше под струята на вентилатора. – Какво прави сега България? – Налагаше ми се съвсем непредвиден и чужд за обстановката разговор. – Не съм ходил в България, знаеш ли? Що за страна? Красива ли е?

– Беше много красива.

– Черно море!... Остави туй, какво правят хората?

– Живеем в хаос, до ръба на анархията, всичко е сложно, бедно, мръсно и опасно. Младежта бяга, заминава и увисва някъде. Страната се измъква от комунистическия кошмар, но не питай как, все едно, че не се измъква.

Видях тънката безцветна нишка да пада в чашата ми.

– Не мога да си го представя туй: хуманна идея, а мрак, не, аз съм аполитичен и не мога да го проумея.

– Не ти и трябва.

– Чул съм, че там е красиво.

– Не е лъжа.

– Освен това, познавам български евреи от старата емиграция – почтени хора, малко елементарни.

Всъщност не пиехме, гаврехме се с бутилката, но нейният отблясък понякога лизваше бръчиците на лицето му, превръщаше го в закоравял пияч от рода на Бромфийлдовия Рансъм, а знаех от Клер, че туй е само едно погрешно впечатление, Нисим не пиеше.

– Казват, че там цели народи са се променили, добрите хора също са станали лоши. Как? За мен това е невероятно. Как е станало? Каква е причината?

– Някои си го обясняват със страха.

– Не, не разбирам, аз съм аполитичен човек.

– Пътувал ли си много?

– Придружавал съм Шушана. – Предположих, че е съпровождал жена си по най красивите места на света. – Това не е пътуване, не го приемам като пътешестване.

Появи се Клер, имаше вид на щастлив човек. Каза, че са прекарвали добре, в този кибуц винаги са прекарвали добре, водата в басейна била чиста, отказала се от ездата, макар че ѝ дали великолепния черен кон, определен за Шушана. В този кибуц Шушана можела да прави каквото си ще.

– Беше малко топличко за една добра езда – рече Шушана, като седна. Докато Клер предпазливо изпи чаша спрайт, тя издъни бутилка студено манго. – Друг път ще ги помоля в горещините да ми дават бял кон.

Засмях се не само от учтивост, или заради красотата на домакинята, вицът ѝ ми се стори наистина сполучлив. Нисим също се засмя. За Клер да не говорим, тя обожаваше сестра си.

14.

Непредсказуема, както в повечето случаи, преди да заспя Клер набра номера на телефона ми. Искала на всяка цена да ми пожелае лека нощ.

– Клер, пропуснах да те попитам нещо не толкоз съществено, какво означава туй, с другия вариант, за двете палми?

– О, не е толкоз маловажно, това е историята с истинския вариант. Аз също не я знаех; трябваше да дойде влюбването на Нисим, за да я науча.

– Туй влюбване сериозно ли е?

– Може би.

– Друг път...

– Друг път Нисим никога не е правил такива неща. И ето, че се отплеснахме, въпросъ беше да ти пожелае лека нощ, докато Шушана е под душа.

– Каж ми още нещо.

– Заспивай.

Заспивай, но как? И Нисим, и Шушана вече ми бяха приятели, сега съдбата им м вълнуваше. През всички прозорци, врати и щори в стаята ми лудееше вятър. Знаех, че ще миряса след полунощ, но сега той люлееше и въртеше мислите ми, свиваше ги все в една вихрушка, все около Нисим. Понеже никой не бе пожелал да ми разкаже подробностите, търсех ги сам. Шерлок Холмс!... И така – бях успял все пак да схвана, че разказът на стопанина си има своите варианти. На мен

– приятелят на Клер – ми бе поднесена най-разширената и най-привлекателната версия. Изглежда, Нисим си има и по-дълги и по-къси истории, според човека и случая, настроението му в момента, настроението в ресторанта, пълно ли е, празно ли е, дали е симпатичен посетителят.

Какво да кажеш например на мрачния Сол Белоу: "Не знам, господин Белоу, така го купих този хотел, така и го предлагам."

Други варианти: "Три ли казвате? Да видя. – Нисим излиза навън и се връща. – Наистина; три. Не съм забелязъл. Още утре ще сменя табелата."

"Трик, господине, третата палма е бутафорна, декор."

И тъй нататък.

Съществуват доста комбинации. Лично аз мога да измисля няколко също нелоши. Но кой точно вариант е истинският, единственият и съкровеният? И до такава степен таен, неизвестен и за Клер? И колко плътно е бръмнал мъжът на Шушана по тази гимнастичка, да го разкрие единствено на нея?

15.

Сестрите бяха отишли отново да плуват. Предстояха ми свободни часове на терасата. Пренесох си няколко книги и списания от библиотеката, избрах ги ужким интересни, но, какво да ви разправам, през последните дни, удавен в щастието си, се чувствах празен, оглупял, чувствах се като герой на булеварден роман – в чужда, екзотична страна, обичаше ме хубаво, богато маце, при това – известно; обитавах апартамент за четиристотин долара, и, моля ви се, спях в леглото на Лиз Тейлър. Сега, в тези кротки предобедни часове, се излеждах безтегловно под чадъра. Ако исках, можех да ям банани, ако не исках, можех и да не ям банани, можех да си наляя нещо разхладително, но можех и да не си наляя. Мацето ми е отскочило да плува, да язди и да се смее със сестра си над комичните терзания на един смешно влюбен човечец. След малко ще се върне и ако искаме, ще се любим, ако пък не искаме, няма да се любим. Ето че авантюрите от бестселърите не са чак дотам недостъпни. Забравих да подчертая: в туй, което ви разправам, участва и една от красавиците на света. Други ден очакваме фотографския екип на известно модно списание. Красавицата ще демонстрира на читателките няколко пролетни костюма за догодина.

Видях Нисим да преминава долу, водеше две дупета. Колкото бяха дълги раниците им, толкова бяха къси гашетата им. Въведе ги в едно от страничните бунгала. След малко излезе и ми махна.

– Все пак, пристига по някой – обадох се аз. – Бунгалата дишат.

– Има време за всичко, Иване. – Пак неговия си начин на изразяване. – Спокоен ли си?

– Защо не дойдеш при мен?

Зарадва се, пролича си, на хората им е приятно да бъдат с мен, аз съм приятен човек. През ледниковия комунистически период заради чара си се разминах с много опасности. Почти всички български предприятия и учреждения по него време се раздираха от вътрешни борби. Началниците се стремяха към надмощие. Сраженията на прославените партизански отряди се бяха пренесли от гората в кабинетите и канцелариите. В нашето строително предприятие воюваха офицери, съкратени от армията, с офицери, съкратени от Държавна сигурност. Директорът ни беше бивш полковник от войската, а заместникът му беше бивш подполковник от Сигурността. Всеки от тях, наобиколен от съотрядници и земляци, се стремеше да смачка другия. Двамата трупаха изобличителни документи, показания, набираха свидетели. Ние от долните етажи, щем-не щем, трябваше да вземаме страна. Място за неутралитет не съществуваше, такива луксове не се предвиждаха. Изключение бе направено само за мен. Чисто и просто враждуващите мои шефове се нуждаеха от отдих. Намираха го в моята компания. Смятаха ме за особено интелигентен и честен, такива хора те търсеха обикновено сред безпартийните. Покорени от вродения ми чар, пред мен те се разкриваха до дъно. Постепенно узнах всичко за тях, говореха ми дори за любовниците си – извън учрежденското бойно поле враждуващите се превръщаха в човечи с човешки черти, изповядаха ми някои тайни и от политически характер, например, насилственото вкарване на селяните в кооперативните стопанства, тяхното брутално пребиване и ограбване. От дистанцията на времето разказите им звучаха самокритично, иронично. Ухажвах ме и ми се разкриваха, но никой не се и опита да ме включи в групата си. Взимаха ме и в задграничните си командировки като преводач.

Както навярно сте схванали, разprávям ви почти блудкава булевардна история, а ето че не се колебая да врежа в нея сивото политическо всекидневие от миналото, което едва ли ви интересува. За да ви се изфукам. Но какво да правя, след малко, щом Нисим захване да разкрива болката си и особено като започне да ме въвежда в

любовната си история, поне ще знаете с какво да си обясните словоохотливостта му.

Не го очаквах толкова бързо. Предполагах, че ще отскочи до ресторанта за бутилката си, но се излъгах.

– Тук са преспивали и други личности, портретите им вече са рамкирани, но все не мога да им намеря мястото. – Нисим пожела да останем в хола на апартаментчето. Предполагам, че туй влиза в някои от хватките му – да не се афишира – отдолу можеха да забележат как фамилиарничи на терасата с клиентите. – Пък и усещам, че старата ми стръв към усъвършенстването на хотела се изпарява.

– За което едва ли някой ще седне да те насърчава – отвърнах уж с упрек. Той мълчеше. – За бизнес мога да говоря само по предположения, обаче усъвършенстването в бизнеса е задължително.

Нисим направо си почиваше. Беше потънал в огромното кресло, за това кресло предполагах, че има само декоративна функция – поне до този момент не бях посмял да се отпусна в него.

– Откъде са момичетата?

– Казаха, че идват за втори път, но не си ги спомням... Германки са. Ние сме хотел главно с немска клиентела, така беше тръгнало, така си и продължи. В Хамбург имало нещо като клуб на тези, които са ни посещавали.

– Защо не отскочиш до Хамбург?

– Сигурен съм, че ще бъде скучно... А и предвзето. Защо не се разхладиш?

– Не мога да го регулирам, става ми студено.

– Тогава пусни вентилатора. – Посегна и натисна бутона. – Лично аз предпочитам вентилаторите.

– Да, видях какъв голям виси над главата ти в ресторанта.

– Този е същият.

Безличните разговори от този род са нещо като увертюри към неизбежните откровения, които ще последват. Търпеливо чаках момента, щеше ми се да чуя изповедта на този обаятелен човек, а накрая и истинската история за фирмата на заведението.

– В това апартаментче се е изляла много тъга, Иване. И трите жени бяха много нещастни.

– Двете са още.

– Симона Синьоре ме привличаше особено. Като научих за края й, плаках. Имаше нееднозначен характер и, знаеш ли, беше си почти същата. Искам да кажа – като на екрана. В дълбочината на скръбните й очи Мерилин Монро и Ив Монтан плаваха като рибки. Въпреки че

Мерилин си беше същата тъга. Само той ми се стори малко нещо побезотговорен, нали знаеш какво сме обикновено мъжете?

– Не знам.

Не ме погледна, но пролича, че се поколеба - сериозно ли или несериозно да възприеме репликата ми.

– Другата беше натъпкана с красота, струва ми се, че тя не можа да издържи чак толкова количество красота и се огъна под тежестта ѝ, ха – да се счупи, и то на няколко пъти. Ето, тук се търкаляше пияна, удавена в алкохолни пари и доброта. – Показа пода, на който бяхме стъпили. – Тя пък не умееше да понася самотата, а човек не се ли научи на тази професия – отпиши го, откажи се да го срещнеш на тротоара на живота. Доколкото схващам от пресата, ококорила се е, накарала се е да се жени за осми път. Сигурно си чул и ти, някакъв шофьор, много по-млад от нея. Обади се на Шушана, похвали ни се и знаеш ли кога, към три след полунощ, във виеха сирените, а ние бяхме надянали противогазовите маски. Шушана се радва повече от самата нея, но аз съм сигурен, че като последна глупачка, няма да се омъжи скромно, никога! Лиз ще поиска да ни гръмне със сватбата си... За Барбара Стрейсанд какво, грозноватичка, но въпреки туй и тя не е щастлива. Любовните ѝ работи, браковете... Не вървят. Много пари се изсипаха върху нея, много слава. И какво? Нищо. Истински я обича само страданието. Прави що прави – все до нея, сакън, да не я изпусне. – Нисим се изправи, едно гущерче на стената бе привлякло вниманието му, огледа го и тръгна към вратата. – В този апартамент никой не се е засмял като хората. Може би само композиторът... А бунгалата се тресат от смях.

– Естествено.

– Естествено, но очите им все към терасата, все търсят, все искат да им се усмихне щастие и ако им се случи да видят някоя знаменитост – остава им за цял живот.

– Виждам те, знаеш ли, просто те съзирам как сядаш и написваш историята на хотела.

Сякаш не ме чу.

– Затова свалям шапка на жена си. Къде не я викаха, какво не ѝ предлагаша, поставяха ѝ капани, знаеш ли?

– А ти?

– От нея зависеше да потеглим. Но останахме и смятам, че спечелихме. Не искам да кажа, че тук валят торти, но усещаш ли равното дишане на цялото и подробностите?

– И какъв смях газирани сестрите, а?

През цялото време, докато Нисим ми беше на гости – и като го слушах, и като добавях по нещо към разговора, в главата ми несъзнателно се въртеше ребусът на истинската история за фирмата на заведението, отначало като гатанка, а после като отговор на гатанката.

16.

Същата вечер отскочихме до скапаната евкалиптова гора, решени да съборим за втори път нашата си маса от пикника. Ужас, както я бяхме оставили, така си я намерихме, никой не бе дошъл с чук и гвоздеи да закове порутения плот. Решихме, разбира се, проблема върху повърхността на съседната маса, но не е там работата – Израел продължаваше да си ме огорчава. Щом се върнахме в колата, аз не казах "не съм очаквал такова нещо от твоята страна", защото бях сигурен, че щеше да ми се отвърне – "а бе ти още ли държиш на този твой Израел".

Вместо туй, подметнах малко обидено:

- Мисля, че вече ми е известна тайната на фирмената табела.
- Няма да се учудя, ти си му симпатичен.
- Нисим не ми е тропнал нито дума.
- Значи, предположения... Говори де.
- Обидно простичка версия – рекох, – елементарна. Като две и две – четири. Палмите никога не са били две, палмите пред входа на порутения старчески дом, открай време са си били три, но Нисим не е човекът, който би се хвърлил в бизнеса с такова плоско заглавие. Без да му мисли много, той лепва върху трите палми табелата "Двете палми" и, естествено, спечелва.

Клер мълчеше, после потеглихме. Сиянието от светлинното табло изтръгна лицето ѝ от тъмнината. В така създадената картина ми се струваше, че до волана седи непозната жена. Малко след това обаче гласът ѝ я върна на мястото ѝ.

- Сигурна съм, че това е единствената тайна между Шушана и мен.

17.

Нямаше светлина в стаята им и Клер побърза да отбележи, че предпочита така, иначе трябвало да отговаря на въпросите ѝ веднага, Шушана любопитствала да знае къде точно сме били, какво сме видели. После не пропускаше да запита и мен дали ми е харесало.

- Слушай, Клер – сграбих раменете ѝ, – тази твоя сестра наистина ли не се досеща?

– Боже мой!
– Какво Боже мой?
– Не знам. – Пуснах раменете й. – Може би подозира. За нея аз съм любовчийка.

Влязохме в стаите си. Трябваше да вземем по един душ, туй-онуй, Клер държеше да слезем бързо в ресторанта.

Изненада ме повикването през оградата на верандата. Изтичах.

– Оставила е бележка, вика ни незабавно.

– За какво?

– Тук пише: "Елате незабавно, ще падне голям смях."

– Добре, но защо и...

– И ти, и ти! Пише го черно на бяло.

– Душът ми е необходим.

– И на мен.

Имаше десетина посетители. На една от масите двама войника и две войнички – всички въоръжени до зъби – излъчваха нежно сияние. Чисти, изгладени – едното момиче със златни очила – те се хранеха тихо, потънали в красивите си любовни погледи.

Друго нищо за отбелязване.

Освен Шушана.

Тя седеше на Нисимовия стол. На това място, поне аз, никога не бях я виждал. Вентилаторът се въртеше бавно горе, зад гърба й, морската котка висеше като фиксирана между коралите. Животното сякаш търпеливо изчакваше всяко извръщане на стопанката, за да се увери, за кой ли път, че някои хубави неща могат да съществуват и извън аквариума.

Още като се настанихме край масата, доловихме, че участваме в анонимно засега тържество. Че участваме в тържествен момент ми ставаше ясно не само от особения блясък на големите й очи, а и от садистичното потръпване на вечно ококорените й ноздри.

Шушана неочаквано се изправи, каза, че я викат при американския посланик. Преди да напусне масата ни, тя ми подаде някакъв лист.

Явна шега – добре знаеше, че не разбирам нито буква от иврит. Обърнах листа към Клер.

– С това заявява, че посвещава и теб в някаква тайна – рече Клер.
– Да... Ще превеждам направо. Това е писмо до нея... О!... Нисим!...

Мила Шушана,

Направих усилия, противопоставях се дълго, сигурно си подразбрала колко трудно ми беше. Клер би нарекла съпротивата ми героична. И все пак, не издържах, грабнах раницата – нали си спомняш, един самар, някакво холандско еврейче го остави нарочно в бунгалото, понеже се ожени в Бат Ям – и потеглих. Не знам къде е Урсула, може би вече е отлетяла за Щатите, а може би още се иляе из Тел Авив. Но аз съм спокоен, ще я открия, ще я настигна някъде по пътя, тъй като знам къде отива, крайната цел на пътуването ѝ са Скалистите планини. За Урсула са ми известни малко неща, казал съм ти ги всичките, нищо повече, тя почти не усеща, че ме е развълнувала сериозно, може би само подозира. Веднъж я бях попитал: Защо към Скалистите планини, за първи път срещам някой да пътува към Скалистите планини. Урсула ми отвърна, че ги знае от юношеските книги. После започнали напрегнатите години на тренировките, на рекордите. Тази година, щом се освободила от напрежението, неочаквано за самата нея, бликнал копнежът ѝ да ги види. Изповедта ѝ ме порази, с моя живот се беше случило същото: с теб се събрахме прекалено рано, хвърлихме се изцяло в "Двете палми" и чак сега успях да съзная, че също съм загърбил момчешката си мечта по Скалистите планини.

Поговори с Рони, повикай го, той умира да се включи в бизнеса ни. Сбогом, Шушана. Ти си генетично чудо, все още цъфтиш и ухаеш, уверявам те, никога не си била по-красива от днес, а "Вог" има нужда и от по-узрели манекени, това те го знаят по-добре от мен, затуй те и ухажват.

Клер, прощавай, не ми се смейте много.

Нисим.

Клер отправи към мен най-мрачния си поглед, тогава разбрах за сетен път, че съм целувал и любил една мъдра жена, а осъзнаването на този факт няма начин да не предизвика допълнителното усещане за подмолна перверзия, особено ако е комбинирано със споменатата вече нейна зъблост. Освен туй, в момента тя подло очакваше да проговоря първи.

– Наблюдавах те внимателно, мила. Докато ми превеждаше писмото най-главното, за което си помислих е, че едно любене с мъдра жена като теб сигурно е по-сладко от любенето с която и да е красавица от ранга на сестра ти.

– Ти си доста сбъркан, мили.

– Виж ти, а пък аз помислих, че съм само прав.

– Ако си прав, пък си тривиален.
– Ако съм тривиален, пък едва ли ще смогна да си представя как двете с Шушана подир малко ще трябва да се смеете над туй, което ми прочете.
– Можеш да бъдеш сигурен, че сестра ми е очарована.
– Тогава тя е прекалено влюбена в себе си, безчувствена, или пък е...

– ... животно.
Изгледах Клер внимателно и реших да не опровергавам.
– Само така бих могъл да си обясня мистериозното й биологическо оцеляване през годините.

Както вече споменах, в ресторанта имаше не повече от десет души, но въпреки туй разбрах, че Шушана се надига от масата на американците и се насочва към нас. Стори ми се, че и вентилаторът над главите ни дори е спрял да се върти. Има нещо неописуемо красиво в това, когато много висока и блестящо красива жена сяда на стола до теб.

– Нисим е великолепен, нали? - Наля си сок от манго и го разрежи. – Гордея се с него. Клер, нали се гордеем с него, макар че му се хилим?...

– Шушана, надявам се, че не си изплюла нещо пред посланика.
– Иване – тя вдигна мангото си и ме погледна над чашата, – какво ще кажеш за Нисим?

– Посланикът не е преритал да следи чак всяка проява на мъжа ти.

– Напротив, изблеци се. Да не говорим за посланичката, която и без гова е луда по Нисим.

Леко извърнах глава. Лицето па Клер не ми каза нищо.
– Госпожата на два пъти пожела да се увери, че Урсула не е нищо повече от учителка по физическа култура.

– Обади ли се на Рони?
– Утре.
– Обещаваш.
– Клер, нима не знаеш, че на тази маса тук винаги трябва да седи мъж?

Шушана отиде при готвача да поръча лично вечеря за трима ни. Всяка вечер с тази работа се занимаваше Нисим. Благодарение на Нисим и Шушана, в техния ресторант разбрах, че кулинарната фантазия не познава граници, но също така двамата ми доказаха, че понякога, отвъд фантазията, блестят и блюдата от прости компоненти,

да речем - кебапчета със ситно нарязан лук, специалитет на готвач от Румъния, правел магии с каймата. Беше наистина вкусно. Но като човек, известен с чувството си за такт, аз, разбира се, премълчах, макар и трудно, че кебапчетата, които се сервират в някои ресторанти в България, нямат равни па себе си.

– Рони!... Клер, какъв е този Рони?

– Синчето им, моят племенник, седемнайсетгодишен, учи хотелиерство в Ейлат.

Щях да питам какво е Ейлат, но си спомних, че това е прочут израелски курорт на Червено море.

18.

Отсрещното бунгало се беше изпразнило, но живна страничното бунгало до естрадата. От вратата му излязоха новодошлите момичета – едното с дълга руса коса, а другото остригано до дъно. Изтегнаха се в шезлонгите и с отвратително лениви движения поставиха чаши на масичката. Дългокосата понечи да опъне поне единия си крак на ръба, но тъй като седеше накриво, кракът и се откърти от масичката и падна. Тифузната прическа извърна леко глава, тя също търсеше да качи краката си някъде и веднага се убеди колко неосъществимо е туй. Разбира се, беше достатъчно да извърнат шезлонгите леко срещу масата. Но от момичетата в осем часа се стичаше лепнещ мързел и гъст сутрешен махмурлук. Освен туй, гнетяха ги пълзящите тръпки на необяснимите пълзящи желания, извън спотаените надежди да преживеяг нещо край Стената на плача или в Пустинята, та да се реализира най-сетне замреженото далечно видение, същото, което ги е позовало да нарамят самарите.

В хилядолетното рошково дърво процвърчаха птички, невероятен за представите ми кълвач хладнокръвно очукваше ствола, служеше си с огромен, нефункционално извит клон. Спаружените миналогодишни рошкови висяха като прилепи по клоните в очакване на вятъра. На дъртото дърво му прилягаше мързелът, оприличавах го на дремещ турчин, ала смазаните от махмурлука момичета с кафетата ми бяха направо смешни. Като ти наблюдавах от висотата на богаташката си веранда – все едно, че виждах мързеливата си дъщеря – аз се усмихвах, те ме размиваха. Впрочем кой на този свят не предизвиква смях, всички сме смешни. На тази тема бях чел цял български роман, в него се извличаше мисълта, че човекът е много смешно същество, човекът се раждал единствено да предизвика смях в залата на Вселената и да си отиде. Не помня името на автора, но по доста подъл начин съм запаме

тил финала. Героят се завръща от едно отчаяно плаване с ветрохода си. на него не му е достигнала волята да се самопотопи в центъра на морето, да постави край на смешното си и снобско съществуване. И още по-лошо, обстоятелствата му налагат да спаси някакъв полудивак, корабкрушенец, който пък, вместо да му благодари, взима, че го изнасилва.

А ето и подло запаметените думи на самия финал:

"– Пирате мой!... Ти си Бог! Преминал си през подвига!

Тя го прегръщаше и плачеше от радост, а Александър си мислеше, че за човека съществува нещо много по-страшно от това да стане смешен - заплахата, че може да стане още по-смешен."

Напоследък покрай смеха на сестрите често си спомням този роман. И Нисим! Предизвикал смеха им. Макар че аз не мога и не мога да се включа в тази фиеста. А и Клер, както ми дава да разбере, се смее по навик от младите им глупашки години, от обич към сестра си, но само тя си знае какви са всъщност изводите ѝ.

Кълвачът е оцветен много красиво, ала и внимателно, липсват му крещящи те оперения на папагалите, обаче по папагалски настойчиво очуква мъртвата вече тъкан на дървото, за да стигне накрая до едно жалко червейче или до няколко мизерни червейски яйчица. Смешно, нали?... Ето го и бодрият утринен кикот на сестрите, на верандата го чувам значително по-добре. Минава осем, повече и да искат не могат да спят, навън въздухът крещи от блясък и цвърчи, при това е горещо, има нещо в атмосферата, което те вдига от леглото. За момичетата долу то е обещанието, за дамите горе то е спокойствието.

Звънна телефон. Гласът на Шушана. После гласът на Клер. Говореше май на английски, не съм сигурен, чуваше се съвсем слабо. Един дълбоко скътан в мене страх се засилваше. А ето го и моя телефон!

– Мили!

– Добро утро, Клер.

– Виждаш ли какви хубави момичета скучаят долу?

– Да.

– Видя ли краката им?

– Да.

– Добри са, нали?

– Да.

– Предполагам, че ги наблюдаваш отдавна.

- Който става рано – печели.
- Довечера заминавам за Отава.

19.

Към летището "Бен Гурион" тръгнахме много преди часа на излитането, предстоеше ни отбиване по пътя, в кибуца се беше родило конче, Шушана държеше да го види. Клер отказа да влезе в конюшната, останахме в колата. Очаквах този незнаен ден на заминаването, но никога не бях предполагал, че идването му ще ме натъжи до такава степен. Това, че Клер не изяви желание да види кончето, ме смути. Стана ми ясно намерението ѝ да си поговорим. И все пак не започваше. Чаках. Наоколо се носеше непозната за мен миризма, някак не отиваше на парковия пейзаж и гъстото синкаво небе с блуждаещите сладникави звезди.

– Конюшните им вонят страшно! – Както винаги, тя не оставяше въпросите без отговор. – Но не мога да си обясня защо си обиден. За мен бизнесът върви преди любовните бъркотии, както сигурно и за теб. Ако се появя лично в Отава, ще получа поне четири хиляди повече. А ще ми отнеме точно пет дни. При това ще се видим и с Беки. – Коя пък беше Беки? Дъщеря ѝ, да. – Тя излита утре от Сан Франциско.

– Малко ми е неудобно, Клер. Оставяш ме на чуждо място.

– Какво чуждо място, защо чуждо, ще стоиш забит там като у дома си и ще ме чакаш. Шушана ще направи каквото трябва да не се чувстваш чужд. Освен това, ще си ѝ необходим. Един мъж трябва да се върти край нея, докато пристигне Рони. Но повече от сигурно е, че преди Рони ще се появи Гоци. По този въпрос – три думи. Самата Шушана ме помоли. Не един, точно два пъти Гоци е предлагал на Нисим един милион долара.

– За какво?

– Ако се разведе.

– Трябва му Шушана?

– Много. – Клер излезе от колата. – Ела да видим новороденото.

Направихме само няколко крачки. Парапетът на едно стълбище ни спря. Седнахме и започнахме да се целуваме. Ръцете ми по селяшки начин се навираха все в пазвата ѝ. След малко парапетът порасна над главите ни, а тя ругаеше в тъмното.

– Идиот, тук са поливали!... Внимавай!...

– Разбрах, тревата е мокра.

Върнахме се в колата. Тя държеше непрекъснато ръката ми, стискаше я; кой знае защо, още тръпнеше, беше особено мила и продължаваше да ругае.

– Какво, така ли ще пътувам? Не можа ли да изчакаш пет дни? Пипни.

Дрехата при гърба беше мокра.

– Тия хора непрекъснато ли поливат?

– Помогни да отворим куфара.

– Няма да се преобличаш. Докато стигнем, ще изсъхнеш.

– Добре де. – Отпусна глава на гърдите ми. – Май ще изсъхна.

– Що за Гоци? Какъв е този Гоци?

– Южноамериканец.

– Ако предложат милион на мен, веднага те отстъпвам.

– Иначе бих те презряла.

– Клер, наистина ли бе решила да видим новороденото?

– Ми, след като ти не предложи.

Шушана говореше високо в тъмното, придружителите ѝ се кикотеха.

– И нещо друго, за да не се изненадаш – прошепна Клер.

– От какво?

– Да не се уплашиш де, като го видиш... Рони тежи двеста килограма.

20.

Такова пътуване, дори в обратна посока, като туй, е много вълнуващо, ако седиш до подобна пъстърва. На летището не се намери човек, който да не изгледа Шушана. Там аз се впуснах отново в изучаване на външността ѝ, тя ми заприлича на всички барбита, взети заедно, само че кукленската презумпция се разрушава бързо, за сметка на нещо много по-важно.

Отпуснат на седалката, вече не се вълнувах от факта – шофира ли или не шофира добре шофьорът ми, в края на краищата да умреш заедно с такава красавица е привлекателно. Човек не може да не се поласкае от мисълта, че на следващия ден две снимки, една до друга, ще се появят не само в "Маарив" и "Едиот ахронот" и не само в останалите израелски издания, по-късно събитието ще бъде отразено и в световните дамски списания, за слава на България, за гордост на жена ми, на детето ми.

– Ти виждал ли си комунисти?... Иване, как изглежда един комунист?

Прихнах, не успях да се сдържа, невъзможно е в три часа след полунощ, в такова мъничко, затворено пространство да ти зададат подобен въпрос и да издържиш. След туй преминах в нейния стил, започнах да се смея естествено и силно. И тъй като Шушана умираше да се включва във всеки смях, насмяхме се заедно до насита, чак докато открих една подробност – не пътувахме към "палмите", вмъквахме се в могъщ град, приличен на звяр, който се опитва да подремне поне призори.

Тогава и не подозирах, че влизаме в Тел Авив, там нямаше никаква работа. Но щом се озовахме при плажната ивица, веднага разпознах редицата високи хотели от популярните пощенски картички.

– Отиваме при Уди – осведоми ме моята спътница. Влязохме в администрацията на хотел "Рамада". – Уди предпочита да живее тук. Приятел на Нисим. Ще ти бъде интересно да го видиш, ако не е в Цюрих, разбира се.

Уди заминал за Париж, очакваха го да се върне вдругиден. Администраторът се колебаеше да поиска или да не поиска автограф от дамата ми. Доколкото разбирам от администратори, останах с впечатление, че накрая проумя глупавото си състояние.

Напуснахме централната част на Тел Авив, връзахме се в предградие, а после в нещо друго, не се наемам да определя какво, повторно тази нощ усетих морето и повторно спряхме, сега пред висока и дълга каменна ограда. На много места от оградата се спускаше тежка лианова зеленина, като кипнала пяна. Зад оградата стърчаха достолепни широколистни гиганти, остриета на кипариси, палми. Шушана натисна бутон на сигнална система. Лавнаха кучета. Въпреки късния ранен час, скоро дочухме човешки гласове, останах с впечатлението, че зад оградата са буювали, домофонът зададе ядосан въпрос на иврит, Шушана отвърна спокойно, свойски, в бъркотията и кучешкия лай вратата се отвори, колата ни се заби чак пред къщата. Двама мъже придържаха кучетата, единият от тях бе напълно облечен, зад гърба му се кандилкаше приятен на вид автомат. Напрежението от лицата на мъжете беше изчезнало, по тях сега грейше необяснима за този час на нощта радост. Спътницата им подари по някоя приятна фраза, заби красивите си пръсти в тлъстите вратове на кучетата, влуди ги до премала, горките, бяха готови да се пръснат от удоволствие. В създалата се сънлива суматоха Шушана успя да въведе нещо като хармония. Но време за повече милостиня нямаше, парадната част на дома светна, езиче от светлината се промуши между храстите и лизна

вода, съобразих – басейн, вече тъпчехме трева, парадната врата се отвори: някаква фигура, някой изкрещя безумно.

– Тук всички са с пистолети – прошепна спътничката ми и ми направи велик комплимент с проявеното към мен доверие. – Жак!

– Шушана!

– Мили Жак!

Прегърнаха се искрено и почти страстно, да си кажа правата, завидях им, лично аз си нямах никого на този свят, с когото бих се замлял по такъв начин, нито пък бих се зарадвал на когото и да е, ако нахлуе в четири часа сутринта у дома ми.

– Това е Иван, бе Жак!

Стиснахме ръцете си. Жак беше към петдесетте, досадно оплешивял, точно там – много ослънчен, малко повече от необходимото охранен, тънкият памучен халат му стоеше перфектно, мигновено получих внушението за устойчивост, характер, за **достойнство и, не точно за ограниченост, отколкото за интелектуална недостатъчност. Обаче много скоро се убедих, че съм се заблудил.**

Домът на Жак си бе внушителен и отвън, но щом го зърнах отвътре, самочувствието ми отново се срути.

– Жак, хвани се да не паднеш. Нисим ме напусна.

Домакинът не прояви изненадата си.

– А Гоци?

– Още не се е появил.

Домакинът хвана ръцете ѝ и ги постави върху скута си.

– Разказвай.

Спътницата ми се изправи и донесе цяла колекция за пиене. На мен наля уиски, на него – минерална вода, на себе си – манго. Звънтенето на приборите и гласът ѝ се гонеха, вече бе започнала разказа си на иврит. Прецених, че сега е моментът да поостранствам из хола, понесох чашата си, отпратих се към голямата стена. На нея нямаше нищо, само една внушителна картина на Клер. На отсрещната стена също нищо, освен картина на Клер.

Зад гърба ми започна смехът, дочух името на Урсула, долових думите "лека атлетика". Колко малко неща знаех за Клер. Изненада ме склонността ѝ към сюжетност, гледах нарисуваното и не можех да реша каква оценка заслужава, беше изобразена Стената на плача, към нея стремително пъплеше гола човешка сган – задници, членове, бюстове, всеки от участниците в картината бе съсредоточен само в себе си, всеки нехаеше за другия, самотниците пълзяха, катереха се, впиваха пръсти в стената, безпомощно прилепваха длани, в огромната

безперспективност обаче стената, ако и да е Стена на плача, си остава само една безмълвна стена и нищо повече. Майко моя, долу и мъничко встрани, в голямата суматоха, някакъв нещастник пикаеше срещу стената, какво да се прави, естествена нужда. Цялата картина бе гавра с наложения през вековете стереотип на юдаизма, нещо нечувано. Направо изтръпнах, огледах се тъй, както се оглеждахме доскоро в България, когато си разказвахме вицове против властта.

Извърнах се още веднъж, двамата се смееха. Прекосих хола. Картината на отсрещната стена представляваше ни повече ни по-малко жестока каменно-пясъчна пустиня, по която вървеше мъж с фрак и цилиндър, с походката и с тояжката на Мойсей.

В хола беше настъпила някаква промяна, обърнах се рязко, Жак ме наблюдаваше, Шушана спеше. Приближих се до креслото. Аз, с чаша в ръка, а той с полуусмивка, се загледахме в хармонично подредените епизоди на приказката Шушана.

– Спящата красавица.

– Но нали досега... тя...

– Беше стигнала до най-интересното. Вижте я, разгледайте я. Имам един приятел, лош човек, но за нея казва: хубава и несвършваща, като болерото на Равел.

– Знаете ли, че туй ми хареса?

– Би трябвало да се запознаете с Уди, проклет човек, хомосексуалист, но блестящ в оценките. Аз също съм лош, всички сме лоши, в Израел има само двама добри човека: Нисим и Шушана. Какво ще речете, ако я пренесем в една от спалните?

– Добре.

– Но ще се скараме кой да носи по-изпъкналата част от нея.

Засмях се чистосърдечно, смятам, че му доставих удоволствие.

Поставихме я внимателно на леглото. Огледах се, търсех нещо наоколо.

– Тя не употребява възглавница... А за Нисим Уди твърди, че му напомня роял "Стенуей". Казвам ви го да не останете случайно с лошо чувство към беглеца.

Запали кротка светлинка. Моля ви се, точно в мига, когато Шушана сънуваше нещо приятно и се усмихваше.

Жак ме заведе в моята спалня, настоя да му обещаая, че ще се видим отново. Не си спомням какво му избъбрих, той ме осведоми, че заминава призори с телохранителите си.

Най-разумно би било, ако си призная чистосърдечно, че тази сутрин бях събуден от изречението "Бизнесът – преди любовните лудории". Сънувах ли, не сънувах ли, но изречението подскочаше в главата ми като птиченце. А му бе дошло и времето, в това се убедих, като се обърнах на лявата си страна и съгледах телефона. Нещо ми бе внушило, че в София може би имат вече допълнителна информация за израелската поръчка.

– Готово – отвърна Стоянов, – пристигаме на сигурно. Слушай, какво е това Ашкелон?

– Мисля, че е град.

– Точно така, на шейсет километра от Тел Авив.

– Навярно, южно.

– Южно, да, в покрайнините му ще строим сто и шейсет еднофамилни и двуфамилни.

– Това е добре, но ако мислиш, че е много, лъжеш се.

– На първо време!

– На първо време – да.

– Обаче побъзикай още малко изчисленията, ще ми се да спечелим повечко.

– Бъди спокоен.

Бях зажаднял за работа, усещах сърбежи по ръцете, изчисляваше ми се, особено като си знаех, че имам простор: първоначалните ми сметки за металната конструкция бяха съобразени с българските нормативи след Стражица. Предвидените пет и половина тона метал можех да сведа чак до три и половина. Това повиши значително настроението ми, понеже вярвах в надеждните сеизмични характеристики на страната, те в никакъв случай не можеха да се сравняват със седемте степени по Рихтер на Стражица. Силно сеизмичен в политико-етнографско отношение, Израел може да гледа по-спокойно на земетресенията си, макар че, внимавайте сега какво ще ви издрънкам: прогнозите му подсказват разрушителен тръс, от този момент до следващите десет години... Някъде с наблюдения, другаде с опипване и с ритане па строежите, обаче, съм дошъл до неприятно заключение – израелските предприемачи обичат да икономисват материали, с други думи казано – те направо крадат клиентите си и... Хайде, стига мрачни предсказания от щастлив в момента човек.

Бях гладен, но знаех, че Шушана ще се погрижи за закуската ни. В банята, на видно място до самобръсначката, видях хавлия и бански гащета в девствен целофан. Обръснах се, взех душ, нахлузих гащетата и тръгнах да търся излаз към басейна. На долния стаж басейнът ми се

натрапи зад голямата холна витрина. Шушана плуваше с равномерни, не съвсем женствени замахвания на ръцете. Не ми се стори много тактично да се появя баш в този момент, реших да поизчакам. Без косата си – прибрана в бухнала жълта шапка – моята спътница ми се стори като далечна, непозната жена. Светлозелената вода дишаше с утринно спокойствие, бели мехурчета се пукаха край тялото на плувкинята, наподобяваха завихрени черешови цветчета.

О, ми тази жена!... Ми, тя си е чисто гола!

Докато се уверя наистина ли е така, Шушана се изметна по стълбичката и ме застреля с големи, съвременни, изнемогващи от отличното си здравословно състояние гърди. Тя тръгна по тревата. В миговете, докато стигне до хавлията, успях да видя всичко, каквото би трябвало да се види от тялото ѝ. Голо, то ми се стори още по-високо и недостъпно, създадено сякаш само да краси някакъв специален музей за невярващите, че може да съществува подобно нещо. При това положение не ми оставаше нищо друго освен да се измъкна на пръсти. Горе проучих и своето тяло в огледалото. Край на къпането. Облякох се. И веднага почувствах глад, обикновен, естествен глад на трудов човек, инженер.

Кучетата заскимтяха.

– Танти Линда ще ни приготви джиджи-папа!

Шушана изтича. Външната врата се отвори. В крепостта влезе стар, ядосан че все още го изтезават, фолксваген.

– Чичо Алберт!

Дребно куцо човече се връза в бюста на спътничката ми, а после двамата с общи усилия измъкнаха дебела шпаньолка без врат от седалката.

– Закусихте ли?

– Не, разбира се.

Горното бе изречено на иврит, не го разбрах, предположих го.

За да се хареса още повече на кучетата, Шушана изтича да ги пусне на свобода. Останах сам с екипажа на фолксвагена. Имах възможност да чуя един остър и направо комичен английски: България! – очарова се чичо Алберт. – Това означава Пантуди!... Познавате ли Пантуди? За съжаление, не – отвърнах. Те не вземаха под внимание младостта ми. – Но съм чувал и съм чел. Чичо Алберт ме удари поощрително по гърба: Велик крадец! Къде ги сега такива! Отвърнах, че доколкото знам, Пантуди се е преселил заедно с други евреи в Израел.

– Да, ама почина.

А танти Линда изплю останалото:

– Тук се загуби и умря от мъка.

Джиджи-папа, пържени филийки с яйца. Ядохме ги сладко на тревата. Шушана лапаше лакомо. Гледах я как ръба с бисерните си зъби и клатех примирително глава.

– Иване, моля ти се!...

– О, навярно ти се възхищавам... Шушана, Жак мафиот ли е?

– Естествено. – Кучетата мечтаеха да оближат любимката си, но стояха дресирано настрана. Това ме изуми. Шушана им занесе по една филийка и се върна. – Не става дума за наркотици и проституция, нали разбираш, поне аз не съм чувала. И не допускам. Предполагам, че е нещо по-мъжко.

Замислих се. Филийките бяха превъзходни. Какво ли по-мъжко можеше да бъде? Чичо Алберт действаше в дъното на двора, той изнесе една сенокосачка и електрическа подстригвачка за живия плет, а в сенчестите места пусна бръмчилата за оросяване. Куцукайки, той ни демонстрира достойнството на едно верноподаничество с въображаем равен знак с господаря. Танти Линда, винаги засмяна като луна, донесе още. Уханието на горещите филийки ме хвърли в детството.

– Какво ще кажеш за Жак?

– Извънреден. Шушана, Жак ми хареса много.

– Предложи ли ти да се видите отново?

– И то на всяка цена.

– Казала съм ти, че притежаваш чар.

– Имам чувството, че ни гледаше отвисоко.

– В реда на нещата. – Отново не сдържах смеха си. Този път Шушана не се увлече в него, имаше да добави нещо съществено. – Обичам хората на самообладанието, приятелю, на мен то ми липсва. А той е такава личност, на него всички са му верни. Схвана ли, че Жак е бившият съпруг на Клер?

Шушана проучваше самообладанието ми.

– Почти.

22.

Като всеки комплексиран интелектуалец обичам да запаметявам изречения и цели пасажии, спомням си горе-долу част от изказване на Брак: "Всяка картина е една авантюра на времето си. Когато се счепквам с бялата канава, никога не знам какво ще се появи на нея. Това е рискът, който трябва да поемеш. Никога не си представям картината, преди да я започна." Двете картини от големите празни

стени ме поразтърсиха. Подлагам Клер на преоценка, питам се: като е заставала пред пространството на канавата, тогава знаела ли е какво точно ще рисува? Знаела е, сигурен съм. Друг е въпросът дали е сполучила. Непрекъснато мисля за споменатите картини, виждам ги с подробностите им. Харесват ми и не ми харесват. Но в най-важното вече съм сигурен – Клер е художник, тя ненапразно в момента е повикана далеч, някой я цени много, заслужено или незаслужено, тя заема място в една трудна за завземане територия. Нещо друго, у нея не бях оценил не само художника, но и човека. Лесно ли се зарязва личност като Жак? Ами парите му? Клер е грабнала детето си, метлосала се е в Хайфа, може би е била принудена да започне от самото начало, не е приела нито стотинка от съмнителните му пари.

– Тази песен ми харесва. – Шушана посегна към таблото и усили звука. – И като мелодия, и като текст. Слушай!... *Тук сме събрани евреи от целия свят...* Слушай сега:

Вече мисля и пиша на иврит, макар и трудно. И обичам да я обичам на иврит.

Това е прекрасен език.

Не ми е нужен друг.

Но през нощта,

но през нощта,

все още сънувам на испански.

Изслушахме песента докрай.

– Нощта! – въздъхна шофьорът ми. – Нощта е голяма сила, в нея се крие непредсказуема енергия.

Смутих се малко, сбръчках се, дали пък не искаше да ми подсказе нещо?

– Само едно не е вярно в текста – че ивритът е прекрасен език... Иване, след малко пристигаме. Почти е сигурно, че Гоци е вече там. Моля те да се държиш като новия господар на "Двете палми".

– Как?

– Така!... Ако се наложи, ще поставиш ръка и на рамото ми.

– Не вярвам да е успял, Южна Америка е далеч.

– Да, ама за Гоци разстоянието не играе никаква роля.

– А как е разбрал, че...

– Гоци знае всяка минута какво става край мен.

– Добре, Шушана, съгласен съм, готово, и ако даде един милион, няма да те отстъпя, но даде ли два?...

Нейното неповторимо навеждане към таблото, предизвикано от порива на нейния си смях. Косата ѝ се изсипа напред, после сребърните ѝ очи ме погледнаха с благодарност за смешката.

– Никога не е давал два.

– Но казват, че с годините цената ти расте.

– Моля те – и за два!

Обещах ѝ. Насмяхме се спонтанно.

– А докато пристигне пък Рони, на неосведомените ще разказваш историята за табелите. Който си искаш вариант.

– Натоварваш ме неимеворно – съкрушено ѝ отвърнах, – макар че не мога да ти откажа и това. Добре, ще разказвам всички истории, освен истинската.

– Уви, не я знаеш, само трима души я знаем, дори Клер, горката...

– Знам я, отгатнах я сам.

– Виж, това не ми се вярва. – Сякаш се позамисли. – Добре, кажи я.

– Ти си истинско дете ма, Шушана. Добре знаеш, че всъщност няма история, палмите са си били винаги три. – Погледът ѝ този път платинен, ликуваше. Продължих леко обезкуражен. – Цялата ви хватка се състои в хрумването да поставите върху трите палми табелата "Двете палми".

– Това – да.

Ликуването много лесно се превърна в съпровождация живота ѝ смях.

– Освен туй, отгатнах и тайната на винаги прясната ти красота – човек, който може да се смее така, и то постоянно, няма как да залинее.

– Приличаш на сериозен човек – каза шофьорът ми, – освен това днес си тук, а утре ще бъдеш винаги в България, така че мога преспокойно да ти открия истинския вариант. Знаем, че бързо ще го разкажеш на Клер. И защо да не го разкажеш? Щом го знае Урсула, нека го знае и сестра ми... – Погледът ѝ отправи златно сияние към миналото. – Когато купихме на безценица изоставения старчески дом, извън всякакво населено място, извън войните и кипежа на абмициите, пред входа му, една до друга, се извисяваха четири палми, четири примирени душички, заспали във величието си. Хванахме се на работа, помагахме като коне на арабчетата да ремонтираме и преустрояваме. Всеки ден, в часа на почивката, пиехме кафетата си в техните сенки. Когато всичко беше готово, по навик продължавахме да се подслоняваме при палмите. Един ден, най-неочаквано, Нисим проговори тежко, затруднено. Поставих ръка на коляното му. Той

разбра, че ми е ясно всичко, ние затова се обичаме, не всякога е необходимо да се изказваме докрай. Всеки от нас, по собствен път, бе дошъл до убеждението, че е добре четири палми да красят дом за престарели хора, но за ресторант са необходими три. Отризахме едната до основата, до тревата. Горката, никога не посмя да оживее, направо бе разбрала положението. Моля ти се, написахме и окачихме табела "Трите палми", пазим си я още. И вече, както да ти приказвам, знаеш как ни хрумна трика за двете палми... Ето го!... Иване, виж какъв чудесен хотел!...

23.

Гоци все още не беше пристигнал.

24.

Трите дами ме наблюдаваха внимателно, бях ги учудил със стръвта си към тази противна за тях работа – един човек седеше до масата и упорито изчисляваше. Опиянен от доброто си настроение, от време на време вдигах глава към кинозвездите, обяснявах им някои от характеристиките на строителните материали, туй-онуй, не ги оставях да тънат в първоначалната им безпросветност.

Привечер бях готов, потънал в пот и умора, но наркотично доволен от резултата. Хайде шефе, пристигай!... Чак тогава забелязах безпорядъка. Прибрах книжата, заключих ги в чантата, звъннах. Арабката притича, омете чашите от кафетата, съдовете от закуските – всичко натрупано от сутринта. Огледах се отново, окото ми одобри обстановката. Излязох на верандата тъкмо навреме, тифузната прическа и дългата коса – за пръв път в роклички – бързаха. Ако сега се амбицирам и изтичам пред мотела, сигурно бих видял как две момчета с опосталяла кола ги отвеждат към света на дискотеките.

Влязох под душа, струята му се нахвърли яростно върху мен, затворих очи, оставих се на вандалщината ѝ. И точно в този момент неочаквано ми хрумна диващината да записвам фактите, имената, местата.

Откакто вчера се събудих в двореца на Жак и по-късно, докато търсех басейна, в главата ми вече, изглежда иодмолно, е заработило решението да напиша булеварден роман. По трезвата ми, твърде подла преценка, съдбата ме беше тапосала в епицентъра на истински бестселър. Нямахше защо да измислям сюжета, нито героите, още по-малко – обстановката, а мястото на действието бе като по рецепта. Оставаше ми само да фиксирам миналите и бъдещите факти. А върна

ли се у дома, да се закова на бюрото си. Времето беше подходящо. След сгромолясането на комунизма, младата демокрация в България създаде ничията зона на хаоса. Заедно с другите неща бурята отвя и литературата. Частните книгоиздатели вече бълваха бълвочите си. Колкото по-бързо успея да напиша романа "Смях" - изглежда в подсъзнаието ми отчаяно е изплувало туй заглавие, – толкоз по-бързо ще го издадат, за да стигне светкавично до чужбинските уши, да го преведат. Нуждаех се от един милион! Нямах повече работа в България, какво да търся там след Клер, Шушана, Жак и четиристотин доларовия апартамент в "палмите". "Смях" е в състояние да ме прехвърли от сивотата в блясъка, от София в Париж. Ами чарът ми?... Колко жалък бях преди малко! Какъв инженерски триумф, колко емоции, след успешните изчисления за строежа!... Ужас!... Жена ми е художник, име. Дъщеря ми е отличничка в училище, млад, но чудесно завършен егоист. Оставям им апартамент, вила в Панчарево, шкода, нейните родители ще й завещаят още един апартамент, вкъщи сме струпали безброй ценни картини, икони... Нищо не може да ме спре по пътя ми към Клер. Тук ме приемат какъвто съм си, но на мен ми трябва този гаден милион, защото усещам, че мога да го спечеля леко, дланите вече ме сърбят, предусещат доларите, хайде маймуно, сядай, записвай всичко както си е.

– Иване, втори ден се изтезаваш. – Мокър, не знаех къде да дiana слушалката. – Стига вече, ела, пристигнала е група, напират!...

– Добре, Шушана, идвам.

Облякох се. Но тъкмо да затворя след себе си вратата и трябваше да се върна.

– Мили, не можеш ли да тръгнеш за Отава? Помисли малко.

– Невъзможно, мила, чакам Стоянов, нещата се конкретизираха.

– И при мен.

– Какво имаш предвид?

– Вече поставям любовните бъркотии преди бизнеса. Ще ти се обадя утре.

Групата беше от Ню Джърси, нямаше нито един под осемдесетте, все юдаисти, двама мъже и девет разкошно гримирани бабички. Всяка държеше по един сувенир с трите палми. В далечината под вентилатора Шушана пиеше сок от манго и се хилеше. Впрочем, всичките осем вентилатори на ресторанта се въртяха.

– Господине – изкряка една чаровница, – как да си го обясним?

– Кое, мадам?

– На фирмата ви пише "Двете палми", а всеки вижда, че са три.

– О, това е дълга история.

Изкряха и останалите, сочеха ми стол до масата. Екскурзоводът не очакваше подобно развитие на чудесната вечер, надеждата му беше в стопанката, той погледна към нея. Шушана тържествуваше.

Наистина предпочетох разшираната версия, струваше ми се най-подходящата, както ми я беше разказал Нисим. Групата ме слушаше с възхищение. И все пак някой ме прекъсна.

– А Рони?

– Кой Рони?

– Синът ви.

– Сигурно имате предвид бебето Рони – съвзех се аз. – О, бебето Рони тогава непрекъснато плачеше и усложняваше още повече положението. Бяха трудни времена, от една съборетина трябваше да създадем хотел. Добре, но Рони? Поставихме го на гърба ѝ, в раница. Рони плаче, ние работим.

И тъй нататък, до края. Екскурзоводът, по всяка вероятност изслушал историята няколко пъти, също се пукаше от възхищение. Свърших. Групата изръкопляска. Изправих се. Насочиха фотообективите си към мен.

– Направихме си нещо като допитване – обади се в суматоката един джентълмен. – Повечето от нас твърдят, че жена ви прилича на Розалинд Ръсъл, останалите я сравняват с Джоан Крауфорт. Вашето мнение?

Бях чел по нещичко за тия кинозвезди, нищо повече.

– Точно така! - потвърдих аз.

Беше ми кеф да следя реакциите им. Някои се канеха да поискат все пак обяснение, но отново се намери още един със съвсем неочакван въпрос.

– Съпругата защо отказва да бъде снимана?

– Това пък кой го измисли?

Стъписване. Погледи към екскурзовода.

– Предупредиха ни.

– Срещу долар и двацет цента! – изгледах всяко лице поотделно.

– Само че предварително, в ръката ѝ, всеки може да си направи удоволствието.

– Как предварително.

– И как – в ръка?

Вдигнах рамене. Не се наемам да ви опиша творческата възбуда на фотографите. Горките щастливи стари хора с необикновения им проблем да намерят дребни пари... И тия пусти двацет цента, иди ги

търси, ако си нямаш работа. Намерил в себе си сумата обаче, всеки ставаше и тръгваше. Ужас. Със стръвта на ястреби, фотографите подаваха лептата си и насочваха обективите към Шушана. Тя, разбира се, беснееше.

– Засега печелиш – съгласи се стопанката на хотела, когато покъсно останахме сами на масата. Наля не сто, а двеста грама в чашата ми. Едрите устни на малката ѝ уста изсъскаха. – Но ще ти го върна.

– Сипни поне веднъж и на себе си.

– Ще издрънкам всичко на Клер. – Не сипа на себе си, не съм я видял да прави каквото ѝ да е изключение, продължи с мангото. – Все пак беше забавно, няма да забравя тази вечер. – Лицето ѝ се очистваше от яростта. – Сигурно се смяташ за блестящ, но ще ти го върна още утре.

Ударих го на смях, и сакън, да не се нещо мине, Шушана побърза да се включи. Забелязъл съм, засмеем ли се двамата едновременно, дуетът е добър.

Чак тогава забелязах и още една допълнителна подробност, дотогава май не ми бе направило впечатление – готвачът арабин и помощник-готвачът румънец участваха също в илюминацията, сияещите им потни лица се появяваха и чезнеха зад бюфета. Всичките им четири дъщери – сервитьорки и камериерки – присъстваха неотклонно някъде край нас. Привидно непроницаеми.

25.

Събудих се късно, вече бях леко разглезен, както подобава на вътрешнохотелски човек. Едно кафе би могло да подреди мислите ми веднага, но сметнах, че ще бъде крайно неучтиво, очаквах Шушана да ми звънне всеки момент, полагахме началото на нещо като ритуал: всяка сутрин, облечени прилично – на масата. Без обслужването на момичетата. Ритуал! За кога? Сякаш от петък не започваше прозата.

Все пак и без кафе се окопитих, седнах и записах факта, че с Клер сме раждани в една и съща година, в един и същи месец, ден, а може би и час, кой да ти го каже. Подобни дребни на вид неща могат лесно да се изплъзнат от вниманието на автора. Загледах се безцелно в стената, бях попаднал в дупка, всичко се разпръсна, разбяга се пред очите ми. Принудих се да записвам глупости като живописни кътчета от Хайфа, припомних си дори номера на автобус 41, който ме закарваше до плажа. А сега де, името на плажа? Бат-Галим! Докоснах се до още една подробност – "момичето със сладоледа". Вече знаех защо този плакат виси в ателието на Клер, тази е била може би първата "публична изява"

на Шушана, началото на кариерата ѝ. Напънах се да скицирам портрета на Нисим, пописах, позачертавах, накрая скъсах листа – реших, че нямам сили да нарисувам Нисим, да не говорим за жена му. А как да отразя всичките ни сексуални пирамиди с Клер? Отказах се да запиша и тях, помнех ги отлично, макар че не бяха малко, оставаше ми да преценя, когато му дойде времето. Друг е въпросът дали ще успея да посоля както се полага страниците, де да знам точно колко секс е нужен за един булеварден роман, нито пък ми беше известно модерно ли е, или не. И – доколко важно е туй за доларовата роса?... Отново се наврях в мислите за парите, в мечтата за скока от Сивотата в Блясъка.

Все пак бях доста спокоен, намирах се в прочут апартамент, чаках да ми звъннат от Отава, а след минута ще бъда повикан да пия кафе с жена, която е била не един, а четири пъти къвбъргърл, при това – двата пъти на "Вог".

Очаквах да ми звъннат, а ми чукнаха на вратата. Пред мен стоеше една от най-любопитните тукашни личности.

– Тати каза да ти кажа да слезеш долу.

Микроскопичен беше английският на Хамид. Щом изфъфли думите, десетгодишният син на главния готвач се изчерви и изтича по коридора. Както трите му сестри, така и хлапакът щеше май да пусне корени в "палмите", до края на живота си.

Огледах се, всичко ми беше наред.

Долу забелязах по-голямо оживление от обикновено и трудно бих казал, че туй ми се е сторило. Първо, нито на арабския готвач, нито на румънеца в момента им беше мястото тук и второ, имаше четирима посетители, току-що влезли, личеше си. Освен това, тези посетители нямаха вид на клиенти, имаха вид по-скоро на полицаи. Лицата на двамата бяха особено съсредоточени и важни, докато видът на другите двама ми направи впечатление със спокойствието си, но униформите, шапките, моля ви се, туй си е чисто и просто полиция. Готвачите вече отговаряха на първите въпроси. От дъщерите им нямаше и помен, липсваше и малкият Хамид. Това ми допадна, никой от тях не биваше да бъде в момента тук и да гледа как Шушана, по розова пижама с изумително едри инициали, виси на вентилатора.

Но и полицаите ми се сториха малко нещо объркани, направи ми впечатление едва забележимата им суетня, сякаш се колебаеха да смъкнат ли, или да не смъкнат трупа. Докато за тази цел наместваха масата да им бъде по-удобно, успях да забележа колко ниско над пода висяха босите ѝ крака, само три-четири сантиметра. Не направих усилие да погледна по-продължително към лицето ѝ, не ми се искаше

да го видя още веднъж в това състояние, нямаше да бъде джентълменско, освен туй почти бях сигурен, че ми прилошава.

Излязох под навеса на главния вход, седнах. Един от униформените побърза да се увери, че не се отдалечавам много, че само взимам глътка въздух, успокои се и се върна да си гледа работата. Вляво, на паркинга, небрежно и пренебрегнала разчертанието, стоеше полицейската кола. Приплака ми се, особено като погледнах към трите палми, виждах само част от стеблата, другото го закриваше навесът. Наоколо се беше настанил хубав, ясен ден с тишина и птици, горещината все още не бе затрила песните им.

Но какво означава тази тупурдия? Какво е туй хулиганско незачитане на природата? Към мотела летеше кола с мощна касетъчна уредба. Гласовете на неznайната за мен група поразяваха всичко наоколо. Субарото спря рязко до полицейската кола, за малко да я отнесе, музиката секна, вратата се отвори, показа се гамен със самочувствие и нагла момчешка сигурност, че е господар на света. Щом слезе на земята, субарото се поуспокои и зае фабричната си стойка.

Двеста килограма! Глупости. Рони в никакъв случай не тежеше повече от сто и трийсет килограма.

1991.